

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KVALITA ŽIVOTA Z POHLADU SOCIOEKONOMICKÝCH
UKAZOVATEĽOV VO VYTYPOVANOM REGIÓNE

Diplomová práca

2012

Bc. Jana Miháliková

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KVALITA ŽIVOTA Z POHLADU SOCIOEKONOMICKÝCH
UKAZOVATEĽOV VO VYTYPOVANOM REGIÓNE

Diplomová práca

Študijný program: sociológia (Jednoodborové štúdium, magisterský II. st., denná forma)

Študijný odbor: 3.1.1 sociológia

Školiace pracovisko: Katedra sociológie FF UKF Nitra

Školiteľ: Prof. PhDr. Peter Ondrejko, DrSc.

Nitra 2012

Bc. Jana Miháliková



Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Filozofická fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Bc. Jana Miháliková

Študijný program: sociológia (Jednoodborové štúdium, magisterský II. st., denná forma)

Študijný odbor: 3.1.1 sociológia

Typ záverečnej práce: Diplomová práca

Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov: Kvalita života z pohľadu socioekonomických ukazovateľov vo vytypovanom regióne, obci

Anotácia: Vysporiadať sa s terminologickými problémami spojenými s kategóriou kvality života, spôsobu života, životného štýlu a životnej úrovne. Ich vzájomného prieniku a významu z hľadiska sociológie. Na základe vhodných ukazovateľov uskutočniť analýzu kvality života vo vytypovanom regióne SR, alebo obce, súčasne s pokusom o porovnanie, podľa možností a dostupnosti dát v časových radoch. Súčasťou DP by malo byť aj riešenie metodologických problémov výskumu kvality života, osobitne s hľadiska komplexnosti a prekonávania ekonomického pohľadu.

Školiteľ: Prof. PhDr. Peter Ondrejkovič, DrSc.

Oponent: PhDr. Viera Štefancová

Katedra: KSOC - Katedra sociológie

Vedúci katedry: PhDr. Anna Križanová, CSc.

Dátum zadania: 30.09.2010

Dátum schválenia: 04.10.2010

PhDr. Anna Križanová, CSc.

vedúci/a katedry

POĎAKOVANIE

Na tomto mieste by som chcela poďakovať Prof. PhDr. Petrovi Ondrejkočovi, DrSc. za odborné vedenie diplomovej práce, za podnetné rady a usmernenia, ktoré mi poskytol počas jej spracovávanía. Vďaka patrí taktiež mojej rodine a priateľom za neustálu morálnu podporu.

ABSTRAKT

MIHÁLIKOVÁ, Jana: Kvalita života z pohľadu socioekonomických ukazovateľov vo vytypovanom regióne. [Diplomová práca] – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta. Katedra sociológie. Školiteľ: Prof. PhDr. Peter Ondrejko, DrSc. Stupeň odbornej kvalifikácie: Magister (Mgr.). Nitra: FF, 2012, 75 s.

V našej diplomovej práci sa zaoberáme problematikou kvality života z pohľadu socioekonomických ukazovateľov vo vytypovanom regióne. Opierame sa o mnohé zdroje, ktoré skúmajú kategóriu kvality života. Práca má teoreticko – empirický charakter. Obsah diplomovej práce je rozdelený do šiestich hlavných kapitol. V prvej kapitole sa venujeme historickému pohľadu na kvalitu života. V druhej kapitole charakterizujeme pojem kvalita života, ďalej sa venujeme rovinám, činiteľom a dimenziám kvality života. Tretia kapitola sa zameriava na sociologické aspekty kvality života, ako sú hodnoty a potreby a taktiež sa venuje problematike merania kvality života. Štvrtá kapitola sa zameriava na vybrané socioekonomické ukazovatele, ktoré ovplyvňujú kvalitu života. V piatej kapitole podávame charakteristiku nami vybraného regiónu. Šiestu kapitolu tvorí empirický prieskum, zrealizovaný vo vytypovanom regióne Žiar nad Hronom. V závere sa venujeme vyhodnocovaniu a analýze získaných údajov.

Kľúčové slová: Kvalita života. Socioekonomické ukazovatele. Región. Životná úroveň. Spôsob života. Životný štýl. Meranie kvality života.

ABSTRACT

MIHÁLIKOVÁ, Jana: Quality of life from social-economic indicators point of view in specific region. (Thesis) Constantine the Philosopher University in Nitra. Philosophic faculty, Department of Sociology, Tutor: Prof. PhDr. Peter Ondrejkoč, DrSc. Degree of professional experience: Master (Mgr.). Nitra: FF, 2012, 75 p.

In our thesis we are dealing with problems related to the quality of life from social-economic indicators point of view in specific region. We rely on many sources, which examine the quality of life category. The thesis has a theoretical and empiric pattern. The subject matter of the thesis is divided into six major chapters. In the first chapter we outline the historical point of view on quality of life. In the second chapter we characterize the term quality of life and further on we analyze the levels, factors and dimensions of the quality of life. The third chapter is focused on the social aspects of the quality of life, such as values and needs and also on the problems of quality of life measurement. The fourth chapter deals with chosen social-economic indicators which are influencing the quality of life. In the fifth chapter we are describing the region selected for our thesis. The empiric research done in selected region of Žiar nad Hronom, is the main topic of the sixth chapter. At the end we are making the final evaluation and analysis of the obtained data.

Keywords: Quality of life, Socio-economic indicators, Region, Standard of living, Manner of life, Lifestyle, Measurement of the quality of life.

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 HISTORICKÝ EXKURZ.....	13
2 TEORETICKÉ VYMEDZENIE KVALITY ŽIVOTA.....	15
2.1 Teoretické vymedzenie kvality života podľa WHO.....	15
2.2 Vymedzenie kvality života z pohľadu sociológie.....	15
2.3 Roviny a činitele kvality života.....	16
2.4 Dimenzie kvality života.....	17
2.5 Vonkajšie a vnútorné činitele kvality života.....	17
2.6 Rozdelenie dimenzií kvality života za účelom merania.....	18
3 SOCIOLOGICKÉ ASPEKTY KVALITY ŽIVOTA.....	19
3.1 Potreby.....	20
3.2 Hodnoty.....	21
3.3 Ekologické a environmentálne hľadisko kvality života.....	27
3.4 Problematika merania kvality života.....	28
4 SOCIOEKONOMICKÉ UKAZOVATELE.....	30
4.1 Sociálna štatistika.....	32
4.2 Štatistický úrad Slovenskej republiky.....	33
4.3 OSN – Statistical Office.....	34
4.4 OECD Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj – OSP.....	35
4.5 Európska komisia – EUROSTAT.....	36
5 KVALITA ŽIVOTA V REGIÓNE.....	39
5.1 Konkurencieschopnosť regiónov a kvalita života.....	40
5.2 Charakteristika regiónu.....	41
5.2.1 Vodné plochy.....	41
5.2.2 Obyvateľstvo.....	42
5.2.3 Mestá a obce okresu Žiar nad Hronom.....	42

6 EMPIRICKÁ ČASŤ.....	43
6.1 Ciele prieskumu.....	43
6.2 Formulácia hypotéz.....	43
6.3 Typ výberu prieskumnej vzorky.....	45
6.4 Metóda prieskumu.....	45
6.5 Organizácia prieskumu.....	45
6.6 Popis prieskumného súboru.....	45
6.7 Interpretácia výsledkov a overovanie hypotéz.....	50
6.7.1 Overovanie hypotéz.....	55
 DISKUSIA.....	 64
 ZÁVER.....	 66
 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	 69
 PRÍLOHY.....	 73

ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV A OBRÁZKOV

Tabuľka 1: Model kvality života

Tabuľka 2: Model kvality života Centra pre podporu zdravia Univerzity Toronto

Tabuľka 3 : Model štyroch kvalít života

Tabuľka 4: Pohlavie

Tabuľka 5: Vek

Tabuľka 6: Vzdelanostná úroveň respondentov

Tabuľka 7: Rodinný stav

Tabuľka 8: Súčasná ekonomická aktivita

Tabuľka 9: Hodnotenie dôležitosti

Tabuľka 10: Spokojnosť s kultúrnym vyžitím v mieste bydliska

Tabuľka 11: Spokojnosť s možnosťou športového vyžitia v mieste bydliska

Tabuľka 12: Spokojnosť s medziľudskými vzťahmi v mieste bydliska

Tabuľka 13: Spokojnosť s dostupnosťou zdravotnej starostlivosti v mieste bydliska

Tabuľka 14: Spokojnosť s úrovňou zdravotnej starostlivosti v mieste bydliska

Tabuľka 15: Spokojnosť so službami mestského/obecného úradu

Tabuľka 16: Spokojnosť s úrovňou poskytovaných informácií o činnosti zastupiteľstva mesta/obce

Tabuľka 17: Spokojnosť s kvalitou životného prostredia v závislosti od výšky vzdelania

Tabuľka 18: Spokojnosť so zdravotným stavom v závislosti od veku

Tabuľka 19: Spokojnosť s pocitom bezpečia v závislosti od pohlavia

Tabuľka 20: Spokojnosť s bývaním v závislosti od súčasnej ekonomickej aktivity

Tabuľka 21: Spokojnosť s medziľudskými vzťahmi v závislosti od vzdelania

Tabuľka 22: Spokojnosť s trávením voľného času v závislosti od rodinného stavu

Tabuľka 23: Spokojnosť so zamestnaním v závislosti od vzdelania

Obrázok 1: Sedemstupňové rozlíšenie potrieb

Obrázok 2: Model kvality života armády Kanady

Graf 1: Štruktúra respondentov podľa pohlavia

Graf 2: Rozloženie mužov a žien podľa veku

Graf 3: Rozloženie mužov a žien podľa výšky dosiahnutého vzdelania

Graf 4: Rozdelenie mužov a žien podľa rodinného stavu

Graf 5: Rozdelenie mužov a žien podľa súčasnej ekonomickej aktivity

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

HDP – hrubý domáci produkt

QOL – kvalita života (quality of life)

WHO – svetová zdravotnícka organizácia (world health organization)

ÚVOD

Od druhej polovice minulého storočia sa pojem kvalita života objavuje a skúma v rôznych vedných disciplínach. Predmetom záujmu skúmania bola spočiatku predovšetkým materiálna stránka života spoločnosti ako celku. Postupne však môžeme zaznamenať zosilňujúci prúd výskumu nematerialistickej stránky a posun k subjektívnemu vnímaniu a hodnoteniu kvality života samotným jednotlivcom.

Kvalitou života sa zaoberajú rôzne vedné disciplíny ako je filozofia, sociológia, psychológia, ekonómia, medicína a pod. Sociologické hľadisko zdôrazňuje úzku prepojenosť kvality života so spôsobom života obyvateľov, jeho štýlom a potrebami.

V súčasnosti vo svete existuje veľké množstvo článkov a publikácií, ktoré sa zaoberajú rôznymi stránkami kvality života. Pri vymedzovaní pojmu kvalita života panuje medzi jednotlivými autormi nejednotnosť a nejednoznačnosť. Definície kvality života majú však jedno spoločné a to, že pojem „kvalita života“ má obsahovať údaje o fyzickom, psychickom a sociálnom stave jednotlivca. Na kvalitu života sa často pozerá ako na viacrozmernú veličinu a zvyčajne je vymedzovaná ako vzájomné pôsobenie hlavných zložiek existencie človeka. Tieto zložky sa podieľajú na uspokojovaní jeho základných potrieb – vedomých aj nevedomých, materiálnych a duchovných. Medzi faktory ovplyvňujúce kvalitu života patrí vek, pohlavie, rodinná situácia, preferované hodnoty, ekonomická situácia, vzdelania, kultúrne zázemie atď. Celková kvalita života je potom súhrnom uvedených faktorov.

Hlavným cieľom našej práce je na základe vhodných ukazovateľov uskutočniť analýzu kvality života obyvateľov vo vytypovanom regióne. Medzi naše ďalšie ciele patrí zistiť mieru dôležitosti, ktorú vo svojom živote prisudzujú obyvatelia nami vytypovaného regiónu jednotlivým oblastiam ich života a zistiť spokojnosť s kvalitou života v nami vytypovanom regióne.

Medzi metódy, ktoré sme použili k vypracovaniu diplomovej práce patrí štúdium dostupnej literatúry, spracovanie dotazníka, prieskum nami sledovaných údajov a nakoniec matematicko – štatistická analýza zozbieraných údajov a spracovanie výsledkov. Nášho prieskumu sa zúčastnilo 180 respondentov, ktorí sú obyvateľmi nami vytypovaného

regiónu Žiar nad Hronom a tvorili náš výberový súbor. Diplomová práca má teoreticko – empirický charakter.

Teoretická časť pozostáva z piatich kapitol. V prvej kapitole sa venujeme historickému pohľadu na kategóriu kvality života.

V druhej kapitole sa zameriavame na teoretické vymedzenie kvality života, charakterizujeme pojem kvalita života. V rámci tejto kapitoly sa tiež venujeme rovinám, činiteľom a dimenziám kvality života.

Tretia kapitola nám bližšie ponúka sociologické aspekty kvality života, ako sú hodnoty a potreby a taktiež sa venuje problematike merania kvality života, životnej úrovne, spôsobu života a životného štýlu.

Štvrtá kapitola sa zameriava na vybrané socioekonomické ukazovatele, ktoré ovplyvňujú kvalitu života. Taktiež ponúka prehľad rôznych domácich a zahraničných štatistík, vedených o kvalite života.

V piatej kapitole, ktorá sa venuje kvalite života v regióne, podávame charakteristiku nami vytypovaného regiónu.

V empirickej časti sa venujeme spracovaniu údajov získaných prostredníctvom dotazníkov. V tejto časti taktiež uvádzame ciele, hypotézy, metodiku, popis prieskumného súboru, následnú interpretáciu výsledkov a overovanie hypotéz.

1 Historický exkurz

Pojem „kvalita života“ prvýkrát použil Pigou v roku 1920 v práci, zaoberajúcej sa ekonómiou a sociálnym zabezpečením. V 60tych rokoch 20. storočia bol pojem kvalita života uvedený do politiky americkými prezidentmi J. F. Kennedym a L. B. Johnsonom. V Európe sa pojem kvalita života objavil v programe Rímskeho klubu. Jednou z hlavných aktivít tohto klubu bolo programové zvyšovanie životnej úrovne ľudí a ich kvality života. Klub sa zameriaval na skúmanie a riešenie globálnych problémov. (Vaďurová, Mühlpachr, 2005, s. 7)

Výraznejšie sa problematika kvality života dostala do popredia z dvoch príčin:

- ekonomický rast a rozvoj vedy a techniky vytvára pre občanov možnosť bezproblémovo uspokojovať primárne materiálne potreby
- zároveň sa objavuje aj dopad tohto ekonomického rastu, ktorý so sebou nesie ohrozenie zdravia a ľudskej existencie

Pojem kvalita života sa v západnej teórii používa v súvislosti s určitými dôsledkami celkového vývoja orientovaného na racionalizmus vedy a techniky. Do spoločenských vied a ekonómie ju znova uviedol K. Galbraith (1967). (In: Sičák, 2002, s. 158)

Prvé faktory ovplyvňujúce kvalitu života vymedzil W. Forrester:

- zabezpečenie potravinami,
- financie zabezpečujúce životný štandard,
- stav znečistenia životného prostredia,
- hodnota rastu počtu obyvateľov.

Toto vymedzenie spresnila a rozšírila OSN v roku 1961, kedy prijala 12 faktorov a označila ich ako „podmienky života“: stav ochrany zdravia, životné prostredie, vzdelanie, pracovné podmienky, stav zamestnanosti, uspokojovanie potrieb a zásoby, komunikácia a doprava, byty a ich výstavba, odpočinok a zábava, obliekanie, sociálne istoty, osobná sloboda.

V roku 1974 Európska komisia OSN systematizovala sociálne indikátory do ôsmich skupín:

- zdravie,
- kvalita pracovného prostredia,
- nákup tovaru a služieb,
- možnosti trávenia voľného času,
- pocit sociálnej istoty,
- možnosti rozvoja osobnosti,
- fyzikálna kvalita životného prostredia,
- možnosť účasti na spoločenskom živote. (Halečka, 2002, s. 65-81)

2 Teoretické vymedzenie kvality života

Kategória kvality života nespočíva kvôli svojmu multidimenzionálnemu, kultúrne podmienenému, dynamickému a subjektívnemu charakteru na jednoznačnom teoretickom základe. Mohli by sme tvrdiť, že leží na priesečníku mnohých súdobých tendencií a smerov, čo má za následok veľkú rozmanitosť snáh ju definovať. (Dragomerická, Škoda, 1997a, s. 103)

2.1 Teoretické vymedzenie kvality života podľa WHO

WHO definuje kvalitu života ako jedincovu percepciu jeho pozície v živote v kontexte svojej kultúry a hodnotového systému a vo vzťahu k jeho cieľom, očakávaniam, normám a obavám. Ide o veľmi široký koncept multifaktoriálne ovplyvnený fyzickým zdravým jedinca, psychickým stavom, osobným vyznaním, sociálnymi vzťahmi a vzťahom ku kľúčovým oblastiam jeho životného prostredia. (Vaďurová, Mühlpachr, 2005, s. 11)

2.2 Vymedzenie kvality života z pohľadu sociológie

Z iného uhla pohľadu ako psychológia, medicína alebo politológia, pristupuje ku kvalite života sociológia. Vo všeobecnej rovine je podľa nej kvalita života určená predovšetkým protikladom k objemovým, ekonomickým a so ziskom súvisiacim kritériom výkonnosti a úspešnosti spoločenského systému. Na úrovni života jednotlivca býva kvalita života vymedzovaná proti konzumnému životnému štýlu preferujúcemu vlastníctvo, ktoré samo o sebe nemôže človeka plne uspokojiť a kompenzovať nedostatok alebo abstinenciu uspokojovania iných potrieb. (Vaďurová, Mühlpachr, 2005, s. 14)

Pojem kvality života je v sociológii používaný v štyroch rôznych určeníach:

- QOL ako odborný pojem, ktorý vyjadruje kvalitatívne stránky životných procesov a kritériá ich hodnotenia. Toto vymedzenie QOL sa najviac približuje vymedzeniu z pohľadu medicíny a ekonómie, pretože je posudzovaná podľa indikátorov životného

prostredia, úrovne bývania, medziľudských vzťahov, sociálnych istôt a občianskych slobôd.

- QOL ako programové politické heslo, ktoré obracia pozornosť širokej verejnosti na nové úlohy spoločnosti, presahujúce materiálnu úroveň a vojenskú silu.
- QOL ako sociálne hnutia („za kvalitu života“) vznikajúce z iniciatívy ekologických a protirasových hnutí.
- QOL ako reklamný slogan, ponúkajúci nové oblasti konzumu a orientujúci spotrebiteľov na oblasť prestížnej spotreby. (Veľký sociologický slovník, 1996, s. 557)

2.3 Roviny a činitele kvality života

Meranie kvality života sa neobmedzuje iba na jedincov. Engel a Bergsma (In: Křivohlavý, 2002, s. 163-164) rozlišujú tri hierarchicky odlišné sféry:

- makro-rovina

V tejto rovine ide o otázky kvality života veľkých spoločenských celkov, napr. kontinentov. Podľa Bergsma ide o najhlbšie zamyslenie sa nad problematikou QOL – o absolútny zmysel života. Problematika kvality života sa tu stáva súčasťou základných politických úvah, napr. problematika boja s terorizmom.

- mezo-rovina

Na tejto úrovni ide o meranie kvality života v malých sociálnych skupinách, napr. v škole, nemocnici. Do popredia, popri rešpekte k morálnej hodnote života človeka, vystupujú taktiež otázky sociálnej klímy a vzájomných vzťahov medzi ľuďmi.

- personálna rovina

Stredobodom záujmu je život jedinca. Pri hodnotení kvality života zvažujeme subjektívne hodnotenie zdravotného stavu, bolesti a spokojnosti. Vzhľadom k subjektivite získaných informácií do hry vstupujú aj osobné hodnoty jednotlivca, predstavy, očakávania atď., ktoré môžu ovplyvniť vnímanie QOL.

- rovina fyzickej existencie

Fyzická (telesná) existencia je podľa Engela a Bergsma štvrtou rovinou, v ktorej môžeme hovoriť o kvalite života. Ide o pozorovateľné správanie druhých ľudí, ktoré je objektívne merateľné a porovnateľné, napr. chôdza pred a po ortopedickej operácii. Aj napriek svojej objektivite chýba tejto rovine dimenzia, ktorá je pre hlbšie skúmanie QOL nevyhnutná.

2.4 Dimenzie kvality života

Ku konceptu kvality života je možné pristupovať z dvoch hľadísk, subjektívneho a objektívneho. V súčasnej dobe sa odborníci v rámci všetkých odborov prikláňajú k subjektívnemu hodnoteniu QOL ako k zásadnému a určujúcemu pre život človeka.

- Objektívna zložka kvality života

Objektívna kvalita života sleduje materiálne zabezpečenie, sociálne podmienky života, fyzické zdravie a sociálny status. Môžeme ju teda vymedziť ako súhrn ekonomických, sociálnych, environmentálnych a zdravotných podmienok, ktoré ovplyvňujú život človeka.

- Subjektívna zložka kvality života

Subjektívna kvalita života sa týka jedincovho vnímania svojho postavenia v spoločnosti v kontexte jeho hodnotového systému a kultúry. Výsledná spokojnosť je závislá na jeho osobných cieľoch, záujmoch a očakávaníach. (Vymětal, 2003, s. 198-199)

2.5 Vonkajšie a vnútorné činitele kvality života

Podľa Jesenského (Jesenský, 1995, s. 81) predstavuje kvalita života veľmi rozsiahlu oblasť činiteľov, ktoré umožňujú jedincovi žiť v spoločnosti. Tieto činitele Jesenský rozdeľuje do dvoch základných skupín:

- Vnútorné činitele

Somatické a psychické vybavenie ovplyvnené poruchou, defektom alebo ochorením. Medzi vnútorné činitele patria všetky aspekty ovplyvňujúce integritu a rozvoj osobnosti handicapovaného.

- Vonkajšie činitele

Predstavujú podmienky ich existencie. Ide o ekologické, výchovno - vzdelávacie, spoločensko-kultúrne, pracovné, ekonomické a materiálne technické faktory. Táto oblasť obsahovo korešponduje s objektívnou dimenziou kvality života.

2.6 Rozdelenie dimenzií kvality života za účelom merania

WHO rozoznáva štyri základné oblasti, ktoré vystihujú dimenzie ľudského života bez ohľadu na vek, etnikum, pohlavie alebo postihnutie:

- Fyzické zdravie a úroveň samostatnosti - energia a únava, bolesť, odpočinok, mobilita, každodenný život, závislosť na lekárskej pomoci, schopnosť pracovať atď.
- Psychické zdravie a duchovná stránka - negatívne a pozitívne pocity, sebahodnotenie, myslenie, učenie, pamäť, viera, koncentrácia, spiritualita, vyznanie atď.
- Sociálne vzťahy - osobné vzťahy, sociálna podpora, sexuálna aktivita atď.
- Prostredie - finančné zdroje, sloboda, bezpečie, dostupnosť zdravotnej a sociálnej starostlivosti, domáce prostredie, príležitosti pre získavanie nových vedomostí a zručností, fyzikálne prostredie (hluk, znečistenie, klíma) atď. (Vaďurová, Mühlpachr, 2005, s. 18-19)

3 Sociologické aspekty kvality života

Z pohľadu sociológie sa jedná o veľmi komplexnú oblasť, v ktorej je potrebné kvalitu života hlbšie vymedziť voči spôsobu života, životnej úrovni a životnému štýlu, ktoré s kvalitou života priamo súvisia, ale nemôžu s ňou byť stotožňované. (Vaďurová, Mühlpachr, 2005, s. 30)

- Životná úroveň

Životná úroveň je určovaná reálnymi príjmami ľudí a predovšetkým vyjadruje materiálne a ekonomické podmienky človeka. Spôsob života dáva životnú úroveň do súvislosti so životnými prejavmi a celkovým priebehom života, prostredníctvom ktorého ľudia aktívne podriaďujú podmienky života svojej vedomej kontrole. (Sičák, 2002, s. 157-160)

- Spôsob života

Spôsob života je pojem nielen sociologický, je spoločný pre všetky spoločenské vedy. Vyžaduje komplexný prístup, analýzu z rôznych uhlov pohľadu s prihliadnutím k zjednocujúcemu vedeckometodologickému hľadisku. (Sičák, 2002, s. 157-160)

V spoločenských vedách je spôsob života kategóriou, charakterizujúcou život človeka ako celok a zachytávajúcou jeho obsah, charakter a štruktúru. Spôsob života vystupuje ako štrukturovaný prejav duchovného a materiálneho života, ktorého súčasťou je životná úroveň. Zároveň ovplyvňuje aj charakter životného štýlu. Môžeme povedať, že životný štýl je prejavom určitého životného spôsobu a ako taký nemôže prekročiť kvalitatívne hranice jeho determinácie. (Vaďurová, Mühlpachr, 2005, s. 30)

Stredobodom spôsobu života je hľadanie špecifického vzťahu spoločnosti a jedinca, z ktorého konkrétnej životnej formy vyplýva jeho pôsobenie na stabilitu a vývoj spoločnosti a jedincov. K spôsobu života sa úzko viaže pojem podmienky života. (Veľký sociologický slovník, 1996, s. 1449-1450)

- Životný štýl

Veľký sociologický slovník (1996, s. 1246) vymedzuje životný štýl ako „štrukturovaný súhrn životných zvykov, obyčajou, resp. akceptovaných noriem, nachádzajúcich svoj výraz v interakcii, v hmotnom, vecnom prostredí, v priestorovom

(teritoriálnom) správaní a v celkom štylizácii“. Predpokladá sa, že životný štýl nejakým spôsobom vyjadruje aj hodnoty a záujmy jedinca, skupiny a spoločnosti.

Sičák (Sičák, 2002, s. 160-166) definuje životný štýl ako špecifický druh správania jedinca, resp. sociálnej skupiny so špecifickými spôsobmi správania, sklonmi a zvykmi. Na životný štýl jedinca má vplyv materiálno-technická úroveň spoločnosti. Osobný životný štýl sa formuje pod vplyvom výchovy a vo všeobecnej rovine ho môžeme chápať ako odraz duchovného cítenia, vzdelania, morálky a kultúry.

Životný štýl zachytáva vlastnosti skúmaného objektu na rôznych rovinách:

- každodenný život – zákonité zmeny v konaní
- empirická – pomenovanie jednotlivých činností v ľudskom živote
- teoretická – systém vedomostí a názorov, ktorý zachytáva a vysvetľuje určité zákonitosti v správaní ľudskej spoločnosti

Životný štýl je skúmaný v súvislosti s politickými, hospodárskymi a sociálnymi procesmi v spoločnosti. V sociologických výskumoch sa tento pojem používa pre charakterizovanie všeobecných sociálnych podmienok, ktoré determinujú kvalitu života a spôsob života ľudí v spoločnosti. Životný štýl popisuje všeobecné sociologické procesy v spoločnosti aj činnosti v živote jednotlivca, čím sa stáva ukazovateľom kvality života spoločnosti aj jedincov. (Vojtovič, 2002, s. 82-88)

3.1 Potreby

Zdrojom ľudského správania a kľúčom k jeho pochopeniu sú potreby. Väčšina potrieb je v modernej spoločnosti sprostredkovaná v takej miere, že pôvodný biologický základ stráca svoj význam. Do popredia vystupujú nové potreby, ako potreba rozhodovania a riadenia a na druhej strane potreba integrácie. Zo sociologického hľadiska by sa dalo povedať, že potreby sa oddeľujú od svojho biologického predobrazu a od kultúrneho kontextu. Tvorba potrieb je podriadená potrebám trhu. Na rozdiel od biologických potrieb vedie uspokojovanie kultúrnych potrieb ku vzniku potrieb nových, ktorých nasýtenie vyžaduje stále nové zdroje. (Keller, 1997, s. 26)

Sedemstupňové rozlíšenie potrieb medzi dvoma extrémami – zaistením existencie (entropickým minimom) a dosiahnutím kvality života vytvoril A. W. Maslow

Obrázok 1: Sedemstupňové rozlíšenie potrieb

(Prameň: Frk, 2002, s. 436-438)

ENTROPICKÉ MINIMUM - KVALITA ŽIVOTA

Estetické potreby
Potreba poznania, porozumenie
Sebarealizácia
Potreba úcty a sebaúcty
Sociálne potreby
Potreba bezpečia a istoty
Biologické potreby

ENTROPICKÉ MAXIMUM – ZÁNİK

Vplyv peňazí je najsilnejší pri zaistovaní biologických funkcií a potreby bezpečia a istoty. Všeobecne platí, že ľudia v ohrození uprednostňujú potreby dosiahnuteľné peniazmi a naopak zabezpečení ľudia uspokojujú potreby súvisiace s kvalitou života. (Frk, 2002, s. 436-438)

3.2 Hodnoty

Za hodnotu považujeme každý jav, ktorý má pre konanie a existenciu človeka zásadný význam. O hodnoty sa usiluje, hodnoty sa požadujú alebo zamietajú. Hodnoty vyplývajú zo záujmov a potrieb, predstavujú ciele, ideály, sú viazané na zmysel a normy ľudského života. Hodnoty a hodnotové postoje sú podstatnou súčasťou osobnosti. (Jesenský, 2000, s. 36)

Podľa Fromma (Fromm, 1992, s. 26-28) existujú dva základné spôsoby existencie. Tieto charakterizujú štruktúry a z nich tá, ktorá prevláda, určuje celok ľudského cítenia, myslenia a konania. Jesenský (Jesenský, 2000, s. 36-40) ich považuje za dve základné druhy hodnôt:

- modus "mať" – charakteristickým znakom je túžba vlastniť a dosahovať zisk. Môj vzťah k svetu je majetnícky. Tento modus zaisťuje existenciu, ale nezaručuje hodnotný

život. V modernej spoločnosti, v ktorej prevládajú konzumné hodnoty nad hodnotami kultúrneho charakteru prevláda modus „mat“.

- modus "byť" – je charakteristický túžbou po poznaní, solidaritou, empatiou, ochotou deliť sa. Bytie je opakom k vlastníctvu a znamená naozajstný vzťah k svetu.

Hodnotovú orientáciu charakterizujeme ako spôsob, ktorý vyjadruje, ako a prečo sa určité javy odrážajú u daného jedinca a ako hodnoty a hodnotový systém orientuje ľudské správanie určitým smerom.

Hodnotová orientácia poskytuje odpoveď na dve otázky:

- Ako sa človek orientuje pri vzniku hodnotového systému?
- Ako vzniknutý hodnotový systém orientuje ľudské správanie?

Systematickosť hodnotovej orientácie je podmienená osvojovaním si výsledkov spoločenského, kultúrneho a historického poznania a skúseností získaných pri kontakte s druhými ľuďmi. (Vojtovič, 2002, s. 82-88)

Veenhoven (In: Kováč, 2001, s. 34-43) rozlišuje nasledujúce sociálne činitele ovplyvňujúce QOL:

- materiálne bohatstvo - HDP, kúpna sila danej meny v porovnaní s ďalšími krajinami,
- životný štandard - výživa, hygiena, bývanie,
- ochrana osôb - bezpečie, vraždy, násilie a vandalizmus,
- sloboda - politická, dodržovanie ľudských práv, individuálna a osobná sloboda (homosexualita),
- sociálna rovnosť - rovnosť medzi pohlaviami, postavenie menších,
- kultúrna klíma - prístup ku vzdelaniu, informáciám,
- sociálna klíma - tolerancia, dôvera k inštitúciám, elitám, výdavky na zbrojenie,
- populačný tlak - zvyšujúci sa podiel seniorov v populácii,
- modernizácia - urbanizácia, industrializácia a individualizácia.

V dnešnej dobe je štúdium kvality života novým interdisciplinárnym odborom, ktorý skúma kvalitu života na rôznych úrovniach od hodnotenia životnej úrovne národnej populácie cez porovnávanie potrieb špecifických skupín obyvateľstva až po meranie individuálnej spokojnosti. Koncept kvality života je veľmi abstraktný, ovplyvnený mnohými faktormi, ktoré pôsobia dlhodobo a niekedy aj rozporuplne. Dodnes neprišlo

k zhode na jednotnej vymedzujúcej definícii. Vo svete existuje mnoho pokusov o jej vystihnutie zahŕňajúce také objektívne aspekty života, ako je dostupnosť vody, potravy, bývania či dĺžka života. Zahŕňa aj subjektívne vnímanie života (spokojnosť so životom).

Existujú teoretické koncepty, ktoré sa snažia komplexne postihnúť kvalitu života. Kováč (Kováč, 2004), na základe mnohých kritérií kvality života, vytvoril komplexný model kvality života. Ten obsahuje tri úrovne: bazálnu (všeľudskú), individuálne špecifickú (civilizačnú) a elitnú (kultúrne duchovnú). Každá úroveň sa skladá zo šiestich komponentov (viz. Tab. 1).

Tabuľka 1: Model kvality života

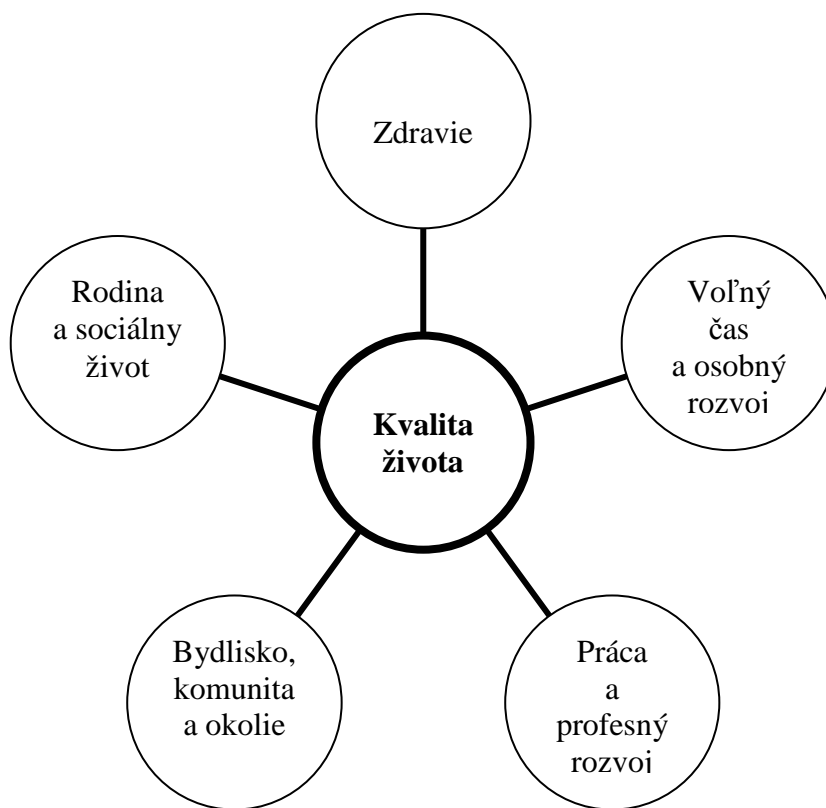
(Prameň: Kováč, D. (2004): *Kultivace integrované osobnosti*. Psychologie Dnes, 2004 (2): 12-14.

Zmysel života		
	Bezproblémové starnutie	
	Úroveň kultivácie osobnosti	
	Spoločenské uznanie	
	Podpora závislým	
	Podpora života	
	Univerzálny altruizmus	
Axiologické štýly - <i>dionýzovský</i> - <i>apolonský</i> Životné štýly - <i>celibát</i> - <i>workoholizmus</i> Ideové štýly - <i>dogmatizmus</i> - <i>liberalizmus</i> Kognitívne štýly	Pevné zdravie	Vášne - <i>sexuálne</i> - <i>hráčka,</i> - <i>cestovanie</i> Koníčky - <i>šport</i> - <i>tvorivosť</i> Záujmy - <i>o veci, ľuďi</i> - <i>idey</i>
	Prežívanie životnej spokojnosti	
	Uspokojivé sociálne prostredie	
	Úroveň spoločenského vývoja	
	Priateľské prostredie	
	Úroveň znalostí a kompetencií	
	Dobry fyzický stav	
	Normálny psychický stav	
	Vyrastanie vo funkčnej rodine	
	Zodpovedajúce mater.-sociálne zabezpeč.	
	Život chrániaci životné prostredie	
	Získanie schopností a návykov pre prežitie	

Iný príklad naznačuje, že v praxi sú aplikované zjednodušené modely. Kanadské ozbrojené sily sa v práci s ľudskými zdrojmi (Strategic Plan for Quality of Life Improvements in the Canadian Forces) opierajú o model kvality života, ktorý obsahuje päť základných domén a tie sú systematicky monitorované (viz. Obr.2.):

Obrázok 2: Model kvality života armády Kanady

Prameň: Review of Quality of Life Project Management. Chief Review Services, Canada 2004 (preklad autorka)



Ďalším modelom je model vyvinutý Centrom pre podporu zdravia pri Univerzite Toronto v Kanade. Tento viacrozmerný model zahŕňa tri základné domény a deväť vedľajších domén (viz. Tab.2). Skutočná kvalita života pre konkrétneho jedinca je určená osobným významom jednotlivých domén a rozsahom, v akom u neho dochádza k ich napĺňaniu v reálnom živote. Zdôrazňované sú možnosti, príležitosti a obmedzenia, ktoré každý človek vo svojom živote má a tieto sú odrazom interakcie medzi ním a prostredím. Obdobný model publikoval už v roku 1978 J. C. Flanagan.

Tabuľka 2: Model kvality života Centra pre podporu zdravia Univerzity Toronto

Prameň: The quality of life model, University Toronto, Canada:

<http://www.utoronto.ca/gol/concepts.htm> (preklad autorka)

BYŤ – osobná charakteristiky človeka	
Fyzické bytie	Zdravie, hygiena, výživa, pohyb, obliekanie, celkový vzhľad
Psychologické bytie	Psychologické zdravie, vnímanie, cítenie, sebaúcta, sebakontrola
Spirituálne bytie	Osobné hodnoty, presvedčenie, viera
PATRIŤ NIEKAM – spojenie s konkrétnym prostredím	
Fyzické napojenie	Domov, škola, pracovisko, susedstvo, komunita
Sociálne napojenie	Rodina, priatelia, spolupracovníci, susedia (užšie napojenie)
Komunitné napojenie	Pracovné príležitosti, zodpovedajúce finančné príjmy, zdravotné a sociálne služby, vzdelávacie, rekreačné možnosti a príležitosti, spoločenské aktivity (širšie napojenie)
REALIZOVAŤ SA – dosahovanie osobných cieľov, nádeje a ašpirácia	
Praktická realizácia	Domáce aktivity, platená práca, školské a záujmové aktivity, starostlivosť o zdravie, sociálne začleňovanie
Voľnočasová realizácia	Relaxačné aktivity podporujúce redukciu stresu
Rastová realizácia	Aktivity podporujúce zachovanie a rozvoj znalostí a zručností, adaptácia na zmeny

Tabuľka 3 : Model štyroch kvalít života

(Prameň: Veenhoven, R.: The Four Quality of Life. Ordering Concepts and Measures of the Good Life. Journal of Happiness Studies, 1: 1-39)

Štyri kvality života	VONKAJŠIE KVALITY Char.prostredie väčš.spoločnosti	VNÚTORNÉ KVALITY Charakteristiky individua
PREDPOKLADY Životné šance	<p>VHODNOSŤ PROSTREDIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Životné prostredie, sociálny kapitál, prosperita, životná úroveň <p><i>zahŕňa ekologické, sociálne, ekonomické a kultúrne podmienky, ktoré študuje ekológia, architektúra, sociológia a sociálno-politické vedy</i></p>	<p>ŽIVOTASCHOPNOSŤ JEDINCA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Psychologický kapitál, adaptívny potenciál, zdravie, spôsobilosť <p><i>predstavuje fyzické a duševné zdravie, znalosti, schopnosti a umenie života a je predmetom záujmu lekárstva, psychológie a pedagogiky vrátane telesnej výchovy a poradenstva v oblasti životného štýlu</i></p>
VÝSLEDKY Životné výsledky	<p>UŽITOČNOSŤ ŽIVOTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vyššie hodnoty ako prežitie, transcendentálna koncepcia <p><i>Zahŕňa vonkajšiu užitočnosť človeka pre jeho blízkych,, pre spoločnosť a ľudstvo a jeho vnútornú cenu v termínoch morálneho vývoja, morálnej dokonalosti a je tradične predmetom záujmu filozofie</i></p>	<p>VLASTNÉ HODNOTENIE ŽIVOTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Subjektívna pohoda, spokojnosť, šťastie, pocit zmysluplnosti <p><i>predstavuje poňatie kvality života, ktoré je široko aplikované vo vedách o človeku, v medicíne a vytvára vlastné metodologické postupy, zahŕňa hodnotenie spokojnosti s jednotlivými životnými oblasťami, hodnotenie prevažujúcej nálady a celkovej spokojnosti so životom</i></p>

3.3 Ekologické a environmentálne hľadisko kvality života

Pojem kvalita života presahuje rámec jedného vedného odboru. Z tohto dôvodu si jej skúmanie, definovanie a praktické zabezpečovanie vyžaduje systémový prístup. Ukazovatele kvality života ako jednotu ekonomických, politických a kultúrnych faktorov naznačuje Halečka (Halečka, 2002, s. 65-81) takto:

- stav hospodárskeho systému a jeho dopadu na možnosť aktuálneho pracovného uplatnenia jednotlivcov a tvorbu materiálnych a duchovných hodnôt,
- spôsob odmeňovania práce v súlade s komplexnými kritériami jej náročnosti a ekonomickej efektivity,
- stav zamestnanosti a sociálneho zabezpečenia v prípade nezamestnanosti,
- úroveň zdravotnej starostlivosti,
- podmienky pre spoločenské a pracovné uplatnenie osôb s postihnutím,
- ochrana životného prostredia,
- úroveň starostlivosti o rodinu a výchovu detí,
- podmienky pre vzdelanie,
- úroveň zabezpečenia primeraného plnohodnotného života seniorov,
- možnosť slobodných spoločenských aktivít občanov,
- úroveň demokracie v spoločenských vzťahoch a politickom systéme,
- úroveň spoločenskej morálky,
- úroveň zabezpečenia a ochrany ľudských práv.

Halečka (Halečka, 2002, s. 65-81) uvádza tiež hlavné faktory narušenia a rozkladu kvality života:

- devastácia prírody a narušenie životného prostredia technosférou,
- vojenská politika a uplatňovanie rôznych foriem násilia,
- nespravodlivé sociálno - ekonomické spoločenské vzťahy a ich odraz v prehĺbovaní sociálnych nerovností,
- narušenie demokracie, porušenie ľudských práv,
- ignorovanie humanitárnych zásad a významu sociálnej politiky.

3.4 Problematika merania kvality života

Na základe témy práce je potrebné venovať pozornosť taktiež problematike merania kvality života.

Kirby (In: Dragomerická, Škoda, 1997b, s. 425) poukazuje na to, že kvalita života má byť meraná z troch perspektív:

1. ako objektívne meranie sociálnych ukazovateľov (v termínoch možností, bariér a zdrojov okolia).
2. ako subjektívny odhad celkovej spokojnosti so životom.
3. ako subjektívny odhad spokojnosti s jednotlivými životnými oblasťami.

K prvému bodu je potrebné dodať, že ukazovatele ako bezpečnosť, stabilita, vzdelanie atď. sa viac hodia pre účely merania kolektívnej kvality života (pre medzikultúrne porovnanie), ako pre jednotlivcov. Celkovú spokojnosť považuje za výsledok osobných hodnôt a životného štýlu, prostredníctvom ktorých sa ich jedinec snaží naplniť. Tretí bod sa týka rôznych oblastí života. Kirby do kvality života nezahŕňa životnú úroveň samu o sebe, ale spokojnosť so životnou úrovňou. (Vadžurová, Mühlpachr, 2005, s. 39)

Meranie je priradovanie čísiel objektom a udalostiam podľa určitých pravidiel. Meranie kvality života je zvyčajne realizované na týchto úrovniach:

- pomerová,
- intervalová – rozdiely medzi premennými sú merateľné,
- ordinálna – premenné hodnoty sú zoradené,
- nominálna – premenné môžu byť len vymenované. (Vadžurová, Mühlpachr, 2005, s. 40)

Prehľad metód používaných pre meranie QOL uvádza Křivohlavý (Křivohlavý, 2002, s. 163-164). Rozčleňuje ich na:

- metódy, kde kvalitu života hodnotí druhá osoba – objektívne hodnotené merania QOL (v medicíne napr. Index kvality života pacienta ILF, Karnofského index, APACHE II – Acute Physiological and Chronic Health Evaluation System – Hodnotiaci systém akútneho a chronicky zmeneného zdravotného stavu),

- metódy, kde hodnotiteľom kvality života je samotná (skúmaná) osoba – subjektívne hodnotené merania QOL (napr. SEIQOL – Schedule for the Evaluation of Individual QOL - Systém hodnotenia individuálnej kvality života, SWLS – The Satisfaction With Life Scale - Stupnica spokojnosti so životom, DDRS – Distress and Disability Rating Scale – Posudzovacia škála stresu a neschopnosti),
- zmiešané metódy, ktoré sú kombináciou prvých dvoch (napr. MANSA – Manchester Short Assesment of QOL – Krátky spôsob hodnotenia kvality života vypracovaný univerzitou v Manchesteri, LSS – Life Satisfaction Scale – Škála merania spokojnosti).

4 Socioekonomické ukazovatele

Indikátor (ukazovateľ) je numerický alebo alfabetický (prípadne alfanumerický) údaj, so schopnosťou vypovedať o skúmanej realite. Prostredníctvom indikátorov bývajú v kvantitatívnom výskume skúmané, analyzované a hodnotené sociálne javy.

Indikátormi sú javy, ktoré sú samy pozorovateľné a zistiteľné, vrátane ich vlastností. Hovoríme o analytických a syntetických indikátoroch, vzhľadom na indikovaný jav hovoríme o definičných indikátoroch, ktoré bývajú niekedy nazývané operacionálnymi. Ďalej hovoríme o vecných indikátoroch, v prípade keď ich s indikovaným javom spája vecná väzba, a o inferenčných , v prípade keď indikujú skryté vlastnosti skúmaného javu. (Ondrejko, 2009, s. 411)

Kvalita života sa čoraz častejšie stáva predmetom pozornosti celých sociálnych hnutí, osobitne protikonzumentských, ekologických a pod., ba i predmetom OSN, ktorá sa usiluje pravidelne hodnotiť kvalitu života v rôznych krajinách sveta. Uvádzame indikátory, ako ich sledujú nadnárodné inštitúcie v rámci OSN a UNESCO:

Indikátory kvality života

- Indikátory životného prostredia. Životné prostredie má bezprostredný vplyv na každodenný život človeka, ale je aj každodenným životom utvárané.
- Indikátory zdravia a choroby ako biosociálnych javov. Všetky ostatné aspekty kvality života môžu byť v prežívaní každodennosti podriadené práve zdraviu a chorobe.
- Indikátory osobnej a kolektívnej bezpečnosti, násilia v spoločnosti a úrovne riešenia nedorozumení a konfliktov vrátane fungovania inštitútov sociálnej kontroly.
- Indikátory úrovne bývania, v ktorom strávime väčšiu časť svojho života a rekreácie, resp. spôsobu relaxácie po práci.
- Indikátory medziľudských vzťahov – na pracovisku, v rodine, v obci, v sociálnej skupine, v ktorej sme zaradení alebo do ktorej by sme chceli patriť. Často sú pokladané za indikátory životného prostredia.
- Indikátory voľného času, jeho kvality a kvantity, spôsobu a úrovne jeho trávenia.
- Indikátory sociálnych i technologických charakteristík práce, v zamestnaní aj mimo zamestnania.
- Indikátory možností podielu na riadení spoločnosti (realizovaných i nerealizovaných) vo všetkých oblastiach života komunity, organizácie, regiónov, obce, štátu a pod.
- Indikátory sociálnych istôt.

- Indikátory občianskych slobôd. (Ondrejko, 2009, s. 411-412)

Zo sociologického hľadiska je ukazovateľ takou veličinou, ktorá najlepšie opisuje daný jav a je teda aj najadekvátnejší znak daného javu. Ak chceme opísať sociálny jav, musíme si zdefinovať množinu znakov opisujúcich daný jav. Znak je tak skutočnosť, ktorá na základe svojej štruktúrnej, genetickej či funkčnej spätosti s inými skutočnosťami niečo vypovedá o týchto skutočnostiach. Každá skutočnosť, každý jav môže mať viacero znakov, z ktorých však nie každý rovnako zodpovedá potrebám konkrétneho výskumu sociálnej reality či pohľadu na ňu. Z tohto dôvodu je potrebné za ukazovatele (či indikátory) daného javu považovať relevantné znaky daného javu, ktoré v jednotlivostiach i vo svojom súhrne opíšu daný jav. (Ondrejko, 2009, s. 412-413)

Príručka OSN (1975, s. 27 a n.) uvádza, že by sa za sociálny indikátor mohol považovať konštrukt, postavený na pozorovaniach, ktorý nám niečo hovorí o tom aspekte či zmene sociálneho javu, ktorý nás zaujíma. Indikátorom opisujeme, aký je stav či aké zmeny nastali z objektívneho či subjektívneho hľadiska. Sociálne indikátory sa vzťahujú na určitú oblasť sociálnych vecí a mali by vyhovovať účelu zvláštnosti, aktivity či porozumenia.

Illner a Foret v príručke „Sociální ukazovatele“ (Illner – Foret, 1980) sociálne ukazovatele definovali ako „empiricky zistiteľné, spravidla kvantitatívne a do koncentrovanej podoby spracované, pre spoločenské riadenie užitočné sociálne informácie, schopné vypovedať o určitej podstatnej a často obtiažne sledovateľnej či bezprostredne vôbec nesledovateľnej vlastnosti nejakého sociálneho objektu. Sociálne ukazovatele obvykle plnia jednak úlohu symptómov, ktoré na sledovateľnej úrovni signalizujú, čo sa robí s objektom na tých úrovniach, ktoré sa vymykajú priamemu pozorovaniu a jednak plnia úlohu strategických informácií vystihujúcich kľúčové miesta zložitých sociálnych štruktúr a procesov.“ (Illner – Foret, 1980, s. 51)

V súčasnosti sa vníma indikátor ako špeciálna podmnožina štatistických výsledkov. Na tomto mieste uvedieme rozličné podoby súčasných definícií indikátorov (podľa Brunggera, 2004):

1. Indikátor je jednoduchá kombinácia prostredníctvom definovaného algoritmu dvoch (alebo viacerých) štatistických výsledkov (čísel) v podobe nového odvodeného merania. V najjednoduchšej podobe je to menovateľ a čitateľ. Obidva prvky môžu pritom pochádzať z rovnakých či rôznych štatistík. Všetky porovnania v čase založené na jednoduchom koeficiente, kde v menovateli je základné obdobie, patria do tohto chápania indikátora.

2. Indikátor interpretujeme normatívne, kde je možnosť ustanoviť triedenia či kategórie tabuliek. Aplikuje sa na porovnanie krajín, regiónov či iných vhodných jednotiek v rovnakom časovom období. Indikátory sú potom takými štatistikami, ktoré sledujú stav „horšie / lepšie“ vrátane kvantifikácie rozdielov tak v čase, ako aj v priestore.
3. Indikátory len čiastočne pokrývajú oblasť vnímania, ale sú používané v rámci oficiálnej štatistiky, pričom indikátor meria niečo širšie, ako to, čo je skutočne merané. Patria sem najmä sociálne štatistiky (vypovedajúce o zdraví, vzdelaní).
4. Syntetické indikátory. Sú to kombinované merania individuálnych indikátorov zostrojených za účelom rýchleho pohľadu na súbor indikátorov alebo štatistík. Pri tvorbe indexov treba rešpektovať rôznu váhu a formu vstupných údajov vchádzajúcich do výsledného indexu, preto sa používajú rôzne formy a techniky váženia jednotlivých skupín. Súvisí to najmä s tým, že rôzne komponenty indexu nie sú vyjadrené v rovnakých jednotkách merania, alebo odrážajú rôzne položky a nie je tu použitá zvyčajná metóda agregácie. (Ondrejko, 2009, s. 414-415)

4.1 Sociálna štatistika

Zbieraním údajov pre potreby sýtenia hodnôt jednotlivých indikátorov sa zaoberajú rozličné inštitúcie, predovšetkým sú to štatistické úrady a taktiež privátne a rezortné pracoviská zamerané na zber údajov. Môže ísť o pravidelne opakované zbierania s kratšou či dlhšou časovou amplitúdou medzi jednotlivými zbermi, keď poznáme pravidelne sa opakujúce mesačné zbieranie údajov ako podklad pre napr. štvrťročné zbery pre účely vykazovania zmien v mierach nezamestnanosti, ale aj napr. len raz za 10 rokov vykonávaný zber údajov – sčítanie obyvateľov, domov a bytov. Významnými zdrojmi údajov sú aj jednorazovo vykonávané prieskumy.

Získané údaje sú zapracovávané do sústavy rozličných štatistík, pričom jednou z nich je aj sociálna štatistika – teda štatistika zameraná na opis sociálnej reality. V súčasnosti sú k dispozícii databázy údajov sociálnej štatistiky na národnej, ako aj medzinárodnej úrovni. Z významných vlastníkov databáz môžeme menovať v rámci Slovenska Štatistický úrad Slovenskej republiky, ako aj ministerstvá, či nimi poverené rezortné inštitúcie. Na medzinárodnej úrovni je to Organizácia Spojených národov, Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD) alebo Európska komisia. (Ondrejko, 2009, s. 417-418)

4.2 Štatistický úrad Slovenskej republiky

ŠÚ SR vedie databázy údajov v týchto hlavných oblastiach: sociálne štatistiky, demografia, makroekonomické štatistiky, zahraničný obchod, podnikateľské štatistiky, organizačné štatistiky, poľnohospodárstvo a lesníctvo, viacstranné štatistiky, verejná mienka. Osobitne sa vedie výkazníctvo ukazovateľov ekonomického vývoja SR (kde sú údaje o HDP, zamestnanosti, nezamestnanosti, o cenách výrobcov, o spotrebiteľských cenách, o priemerných mesačných mzdách, o ekonomickej situácii v jednotlivých odvetviach národného hospodárstva, údaje o obyvateľstve či štátnom rozpočte) a ukazovateľov ekonomického vývoja za regióny.

Keď si podrobnejšie všimneme oblasti, ktoré samotný Štatistický úrad SR zaraďuje do sociálnej štatistiky, potom nájdeme údaje o:

- **životných podmienkach**, kde sú údaje získané v rámci zisťovania rodinných účtov (o výdavkoch a príjmoch domácností), zisťovania EU SILC (o príjmoch a životných podmienkach obyvateľov – ako súčasť štatistiky Európskej únie) a štatistiky spotreby potravín,
- **trhu práce**, kde sú údaje o ekonomickej aktivite obyvateľstva, nezamestnanosti, zamestnanosti, mzdách, úplných nákladoch práce a historické údaje,
- **školsťve a vzdelávaní**, ktoré sa týkajú činnosti škôl (údaje o materských, základných, stredných a vysokých školách, školskom stravovaní, školských zariadeniach a štipendiách),
- **zdraví**, kde sú údaje o lôžkovej a ambulantnej starostlivosti, spoločných liečebných a vyšetrovacích zložkách, údaje o sieti zdravotníckych zariadení v SR, o zdravotnom stave obyvateľov, o pracovnej neschopnosti (počet poistených, počet prípadov PN, kalendárnych dní na PN, počet pracovných úrazov, sumy vyplateného odškodného atď.),
- **sociálnej ochrane**, kde sú štatistiky sociálneho poistenia (údaje o výbere poistného, poistencoch), štatistiky dávkového systému sociálneho zabezpečenia (o poberateľoch a dávkach sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpore a sociálnej pomoci) a štatistiky sociálnych služieb (poskytovaných v zariadeniach sociálnych služieb i mimo nich, o počtoch miest v zariadeniach atď.),
- **kultúre**, kde sú údaje o divadlách, hudobných telesách, audiovizuálnych dielach, rozhlasovom a televíznom vysielaní, knižniciach, periodickej tlači, galériách, múzeách,

botanických i zoologických záhradách, ochrane pamiatkového fondu, jaskyniach, členstvách v cirkvách, občianskych združeniach, odborových zväzoch atď.,

- **kriminalite, požiaroch a povodniach**, kde nájdeme údaje o všeobecnej kriminalite (trestné činy majetkové, mravnostné, násilné,...), hospodárskej kriminalite (trestné činy rozkrádania majetku, neoprávneného podnikania, poškodzovania spotrebiteľa, falšovania peňazí a úradných listín), zostávajúcej kriminalite (nadržovanie, ublíženie na zdraví z nedbanlivosti, dopravné nehody,...), požiaroch (usmrtené osoby, hmotná škoda, uchránené hodnoty, príčiny vzniku požiaru, ...) a povodniach. (Ondrejko, 2009, s. 418-419)

4.3 OSN – Statistical Office

Sociálne ukazovatele v rámci OSN má na starosti Štatistické oddelenie Odboru ekonomiky a sociálnych vecí Sekretariátu OSN a sú vytvárané z mnohých národných a medzinárodných zdrojov. Technické zázemie vývoja sociálnych indikátorov je opísané v dvoch príručkách OSN – *Handbook on Social Indicators a Towards a System of Social and Demographic Statistics*. Sociálne indikátory pokrývajú tieto oblasti:

1. výchova detí,
2. detská populácia a staršia populácia,
3. používanie antikoncepcie,
4. vzdelávanie,
5. zdravotníctvo,
6. bývanie,
7. ľudské sídla,
8. príjem a ekonomická aktivita,
9. gramotnosť,
10. obyvateľstvo,
11. nezamestnanosť,
12. zásobovanie vodou a hygienické zariadenia.

V príručke *Handbook on Social Indicators* (s. 30-38) je opísaný spôsob bežného definovania konkrétnych indikátorov pre:

1. vekové skupiny a pohlavie,
2. národné, etnické skupiny,

3. mestské a vidiecke oblasti; mestské a vidiecke aglomerácie; zemepisné regióny,
4. domácnosti – ich veľkosť, zloženie a vedenie,
5. úroveň vzdelania,
6. povolanie,
7. postavenie v zamestnaní,
8. socioekonomické skupiny,
9. percentilové rozloženie príjmov domácností a spotreby,
10. využívanie času (aktivity),
11. druh ekonomickej aktivity (priemysel), funkcie vládneho a mimovládneho sektora.

4.4 OECD Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj – Odbor sociálnej politiky

OECD je jedinečným fórom, kde vlády 30 demokratických štátov sveta spolupracujú na určovaní sociálnych, ekonomických a environmentálnych výziev globalizácie. V dvojročnej perióde je vydávaná publikácia *Society at a Glance* (2005) (Spoločnosť v odraze), ktorá obsahuje sociálne indikátory umožňujúce porovnávať krajiny, či sú viac alebo menej nerovné, súdržné či zdravšie. Zmyslom zbierania údajov a naplňania OECD sociálnych indikátorov je dať odpoveď na dve otázky: aby sa zistil progres krajín OECD v oblasti sociálneho rozvoja a aby sa zistila efektívnosť spoločenských aktivít podporujúcich sociálny rozvoj.

Sústava OECD sociálnych indikátorov pokrýva oblasti:

1. **Kontextové indikátory** – ako je národný príjem na hlavu, podiel starších v populácii, miery pôrodnosti, zahraničná a v zahraničí narodená populácia, rozvody a sobáše.
2. **Sebestačnosť** – je podstatným objektom sociálnej politiky; sebestačnosť jednotlivcov a rodín je podporovaná zabezpečením ich aktívnej účasti v ekonomike a spoločnosti a samostatnosti ich aktivít v každodennom živote. Na doloženie týchto skutočností slúžia indikátory vypovedajúce o zamestnanosti, nezamestnanosti, domácnostiach bez zamestnaných, dosiahnutom vzdelaní, pracujúcich matkách, veku odchodu do dôchodku, aktivitách mladých ľudí, údaje o relatívnej chudobe, chudobe detí, príjmoch starších ľudí, mimopracovných dávkach, dávkach posledného útočiska a taktiež údaje o verejných, súkromných a celkových sociálnych výdavkoch.

3. **Rovnosť** – v danom kontexte sa vzťahuje na dôsledky politík usilujúcich sa prekonať sociálne znevýhodnenia či znevýhodnenia na trhu práce, podporovať rovnosť príležitostí a samostatnosť jednotlivcov. Rovnosť prístupov je meraná väčšinou v termínoch prístupu domácností k zdrojom. Patria sem indikátory: relatívna chudoba, príjmová nerovnosť, detská chudoba, príjmy starších, domácnosti bez zamestnaných, nezamestnanosť, pracujúce matky, neaktivita mladých. Patria sem aj informácie a údaje o verejných, súkromných a celkových spoločenských nákladoch, o výhľadoch dôchodkov, dávkach posledného útočiska a celkové výdavky na zdravotnú starostlivosť, údaje o miere náhrady v dôchodku.
4. **Zdravotný stav obyvateľov** – ako efekt fungovania zdravotných systémov. Patria sem indikátory: očakávaná dĺžka života, zdravotne podporovaná očakávaná dĺžka života, relatívna chudoba, detská úmrtnosť, používanie drog a z toho plynúce úmrtia, výdavky na zdravotnícku starostlivosť, výdavky na dlhodobú starostlivosť a celkové sociálne výdavky spoločnosti.
5. **Sociálna kohézia (súdržnosť)** – je považovaná za preklenujúci objekt sociálnej politiky krajín v zmysle predchádzania patologickým javom, ako je kriminalita, samovraždy, uväzňovanie, priemyselné spory a rodinná nestabilita. Použité indikátory sociálnej kohézie sledujú rozsah účasti občanov na sociálnom živote a odvodene ich uspokojenie z aktivít každodenného života. Medzi nimi sú: indikátor subjektívneho pocitu spokojnosti so životom, príslušnosť k skupinám, sociálnej izolácie, ale aj pôrody mladistvých, používanie drog a z toho plynúce úmrtia, samovraždy, nezamestnanosť, domácnosti bez práce, relatívna chudoba, neaktivita mládeže. Tiež sú tu informácie o spoločenských výdavkoch verejnej sféry, súkromnej sféry a celkové výdavky. (Ondrejko, 2009, s. 421-422)

4.5 Európska komisia – EUROSTAT

Európa využíva najmä európsku štatistiku, ktorej tvorcom a garantom je EUROSTAT. Funkciou tejto štatistiky je porovnávať situáciu medzi krajinami Európskej únie, a preto sa starostlivo naplňajú národné databázy kompatibilné medzi sebou tak, aby bolo možné vytvoriť tabuľky porovnávajúce údaje za jednotlivé krajiny. Web-stránka EUROSTAT-u deklaruje prístup k upraveným údajom do podoby komparatívnych tabuliek cez Special topics (špeciálne témy) a Themes (obsahové zameranie). V Special topics sa nachádzajú

štrukturálne indikátory, ročenka Eurostatu, euroindikátory, vládne financie a harmonizované indexy spotrebiteľských cien.

Sústavu štrukturálnych indikátorov tvoria:

1. HDP na hlavu v PPS,
2. Produktivita práce,
3. Miera zamestnanosti,
4. Miera zamestnanosti starších pracovníkov,
5. Úroveň dosiahnutého vzdelania mladých ľudí podľa pohlavia,
6. Hrubé domáce výdavky na vedu a výskum,
7. Porovnávací cenová úroveň,
8. Podnikové investície,
9. Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch,
10. Miera dlhodobej nezamestnanosti,
11. Rozptyl regionálnych mier zamestnanosti,
12. Emisie skleníkových plynov,
13. Energetická náročnosť ekonomiky,
14. Pomer nákladnej dopravy k HDP.

Euroindikátory sú vlastne makroekonomické indikátory zisťované s mesačnou či štvrťročnou amplitúdou, štruktúrované do 8 skupín – platobná bilancia, obchodné a spotrebiteľské prieskumy, spotrebiteľské ceny, priemysel, zahraničný obchod, obchod a služby, trh práce, monetárne a finančné ukazovatele, národné účty.

V Themes sa nachádzajú všeobecné a regionálne štatistiky, ekonomika a financie, obyvateľstvo a sociálne podmienky, obchod a služby, priemysel, poľnohospodárstvo a rybárstvo, zahraničný obchod, doprava, životné prostredie a energie, veda a technika. V sekcii obyvateľstvo a sociálne podmienky sú údaje o informačnej spoločnosti, sú tu štatistiky o turistike, o kultúre, o životných podmienkach a sociálnej ochrane a štatistiky o kriminalite a kriminálnej justícii.

Štatistika o životných podmienkach a sociálnej ochrane vychádza z troch rozličných zdrojov: z dvoch prieskumov vykonávaných v domácnostiach – prieskumu domácich rozpočtov (HBSs) a tzv. EU-SILC (Komunitárna štatistika o príjmoch a životných podmienkach domácností) a tretím zdrojom sú administratívne zbery údajov o sociálnej ochrane (ESSPROS).

Prieskumy rodinných účtov (HBSs) sú národnými prieskumami zväčša zameranými na spotrebiteľské výdavky (na Slovensku je to štatistika príjmov a výdavkov domácností).

Prieskumy príjmov, sociálneho začleňovania a životných podmienok (EU-SILC) sa ako medzinárodné začali v roku 2003, od roku 2005 sú vykonávané vo všetkých krajinách EÚ. Údaje sú veľmi podrobné, pokiaľ ide o zložky príjmov a zisťované sú aj informácie o sociálnom vylúčení, práci, podmienkach bývania, vzdelávaní a zdravotníctve.

Štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) boli založené v 70. rokoch 20. storočia. Zložené sú z hlavného systému a modulov. Hlavný systém obsahuje od roku 1990 ročné údaje zbierané Eurostatom – kvantitatívne údaje o príjmoch a výdavkoch sociálnej ochrany a kvantitatívne databázy. Príjmy systémov sociálnej ochrany sú klasifikované podľa druhov a pôvodu. Výdavky sociálnej ochrany sú klasifikované podľa typov, identifikujú ich povahu a určenie. Dávkami sociálnej ochrany sú transfery do domácností, v hotovosti či naturáliách, zamerané na zníženie finančných bremien množstva rizík a potrieb, ako je zdravotné postihnutie, nemocenská a zdravotnícka pomoc, pozostalosť, staroba, rodina a deti, nezamestnanosť, bývanie a sociálne vylúчение. Moduly potom obsahujú doplnkové štatistické informácie o čiastkových aspektoch sociálnej ochrany: vzťahujú sa na čisté sociálne dávky a na dôchodcovské dávky. Každoročný zber týchto údajov začal v roku 2008. (Ondrejko, 2009, s. 422-423)

5 Kvalita života v regióne

Kvalita života sa dá na úrovni jednotlivca vyjadriť ako spokojnosť alebo osobné šťastie. Na úrovni komunity, mesta, obce alebo regiónu si môžeme pomôcť definíciou udržateľného spôsobu života. Udržateľný spôsob života hľadá rovnováhu medzi slobodami a právami každého jedinca a jeho zodpovednosti voči iným ľuďom. A to vrátane zodpovednosti voči budúcim generáciám a voči prírode ako celku.

Oprávnenosť alebo neoprávnenosť požiadaviek občanov na kvalitu života je limitovaná oprávnenosťou požiadaviek ostatných občanov, finančnými a inými zdrojmi, ktoré sú k dispozícii a zákonnými normami a zásadami.

Zlepšovanie kvality života sa dosahuje na základe komplexných riešení, ktorých východiskom sú myšlienky o udržateľnom rozvoji. Za udržateľný rozvoj sa považuje taký, ktorý ma uspokojiť potreby súčasnej generácie, bez toho aby boli ohrozené potreby budúcich generácií. Vychádza z toho, že ekonomický rozvoj, sociálna oblasť a životné prostredie nie je možné vnímať oddelene. Udržateľný rozvoj vyžaduje rovnováhu vývoja týchto troch základných pilierov vývoja spoločnosti.

Regióny na Slovensku vykazujú v súčasnosti rôznu stupeň ekonomicko – sociálneho rozvoja a rastu. Regionálne disparity sa prejavujú nielen vo vzťahu Slovenska k ostatným krajinám EÚ, ale aj v rámci Slovenska, kde majú silný endogénny charakter. Ich prejavy zaznamenávame v širokej škále, tak v regiónoch rozvinutých, ale predovšetkým v regiónoch problémových, či ohrozených, ktorých zmenené podmienky pre život obyvateľstva sa prejavujú v mnohých dimenziách. Negatívne aspekty zmenenej kvality života majú v zaostalejších regiónoch mnohokrát synergický efekt a dlhodobý charakter. Zmeny v regiónoch a regionálny rozvoj súvisia najčastejšie s nasledujúcimi faktormi:

- **ekonomickými aktivitami** kumulovanými v regióne, pričom ako negatívny fenomén nemusia pôsobiť len kumulované ekonomické činnosti v regióne, ale naopak aj chýbajúce hospodárske činnosti, ktorých absencia vplýva tak na hospodárstvo, tak aj na sociálnu stránku rozvoja daného regiónu,
- **obyvateľstvom** a demografickým vývojom, jeho štruktúrou z rôznych hľadísk,

- **stavom, dostupnosťou a kvalitou infraštruktúry**, pričom v súčasnosti sa ako rozhodujúci faktor javí jej kvalita, dostupnosť a dobudovanosť technickej infraštruktúry, ale aj bytového fondu, ako nutnej podmienky pre kvalitný život (čo môže mať v budúcnosti silný priťahujúci efekt tak pre rozvoj podnikania, ale determinuje aj atraktivnosť územia pre obyvateľstvo),
- a v neposlednom rade ide aj o aspekt **prirodných zdrojov a kvality životného prostredia**, ktoré priamo ovplyvňuje kvalitu života. (Belajová, Fáziková, 2005, s. 254)

5.1 Konkurencieschopnosť regiónov a kvalita života

V tomto kontexte sa vynára aj otázka súvisiaca s charakterom vzťahu medzi kvalitou života a konkurencieschopnosťou, resp. v širšom zmysle, medzi kvalitou života a sférou ekonomického rozvoja. Na jednej strane je úroveň kvality života vnímaná a prezentovaná ako dôsledok ekonomickej úspešnosti. Z hľadiska rétoriky ekonómov, či politikov sú údaje o ekonomickom raste často stotožňované so zodpovedajúcim rastom kvality života.

Typická je argumentácia vyplývajúca z hodnôt ekonomických ukazovateľov, či indexov. Ako najznámejší môžeme spomenúť napr. HDP. (Žúdel, 2007, s. 31)

Viturka (Viturka, 2007, s. 44-55) pri zameraní pozornosti na konkurencieschopnosť klasifikuje faktory vplývajúce na lokalizačné preferencie investorov do šiestich skupín. Tieto faktory sú zoradené podľa významovej váhy. Hovoríme o faktoroch obchodných, pracovných, regionálnych a lokálnych, infraštruktúrnych, cenových a environmentálnych. Práve environmentálnemu faktoru, ktorý zahŕňa informácie o kvalite života, je prisudzovaný najmenší význam. Tento pohľad dokazuje nielen vnímanie konkurencieschopnosti primárne v ekonomickom svetle, ale v súvislosti s tým aj chápanie kvality života ako do istej miery ekonomickej veličiny či premennej. Interpretácia kvality života je tak zúžená na parciálnu súčasť profilu konkurencieschopného regiónu, z čoho vyplýva aj predpoklad, že znižovanie resp. zvyšovanie konkurencieschopnosti regiónu vedie k adekvátnemu znižovaniu resp. zvýšeniu životnej úrovne či kvality života v rámci daného územia. Práve takéto vnímanie pojmu kvalita života je však v značnom rozpore s modernými, komplexné hľadisko uprednostňujúcimi pohľadmi na tento fenomén.

Spôsob, akým definujeme kvalitu života naznačuje, že ide o natolko komplexný pojem, že ekonomické faktory môžu byť vnímané iba ako jeho parciálna súčasť. Je do istej miery paradoxom, že to boli práve ukazovatele ekonomickej prosperity a blahobytu, ktoré

stáli na počiatku rastu „celospoločenského“ záujmu o kvalitu života. Zistenie, že definovanie ľudského šťastia alebo spokojnosti so životom prostredníctvom ekonomických pojmov a ukazovateľov je prinajmenšom nedostatočné, podnietilo vznik a rozvoj používania ďalších indikátorov kvality života. (Allen, 1985, s. 181-203)

Rogerson (Rogerson, 1995, s. 1373-1382) medzi dôvodmi záujmu o kvalitu života uvádza najmä poznanie, že rozvoj nemusí nutne znamenať len ekonomický rozvoj, ale tiež rozvoj sociálny a ľudský. Pripisuje rozmach záujmu o kvalitu života rastúcej nespokojnosti s ekonomickými indikátormi (napr. HDP), ktorá sa objavila v dôsledku zistenia, že napriek ekonomickej prosperite a rastu životného štandardu, zostávajú určité skupiny obyvateľov so svojou sociálnou situáciou nespokojné.

5.2 Charakteristika regiónu

Žiar nad Hronom (do r. 1955 *Svätý Kríž nad Hronom*) bol v minulosti poľnohospodárskou obcou, no v období po druhej svetovej vojne sa z obce stalo moderné mesto. Bola tu vybudovaná jediná hlinikáreň v bývalej Československej socialistickej republike a práve vďaka výrobe hliníka sa mesto Žiar nad Hronom dostalo do povedomia.

Mesto Žiar nad Hronom sa rozkladá v Žiarskej kotline pri rieke Hron v Banskobystrickom kraji. Podľa mesta je pomenovaný aj okres, v ktorom sa nachádzajú ďalšie menšie mestá a obce. Žiarska kotlina je obkolesená pohoriami Vtáčnik, Kremnické vrchy a Štiavnické vrchy. Priemerná ročná teplota je 8 °- 9° C, pričom v oblasti sú časté zrážky. V zimnom období sú dosahované nízke teploty, naopak v lete teploty dosahujú úroveň od 25 °C do 35 °C. Najvyššia priemerná teplota bola nameraná v auguste roku 1992 a dosahovala hodnotu 23.5 °C. Naopak najchladnejší bol august roku 1978 s priemernou teplotou 15.5 °C.

5.2.1 Vodné plochy

Cez mesto Žiar nad Hronom preteká rieka Hron, ktorá je druhou najdlhšou slovenskou riekou (meria 298 km). Povodie Hrona zaberá až 11 % územia Slovenska. Popri meste sa tiahne Lutílský potok, ktorý tvorí prítok rieky Hron. Na hranici mesta sa nachádza mŕtve rameno Hrona.

5.2.2 Obyvateľstvo

Mesto nezaznamenáva výrazné výkyvy v mobilite svojich občanov. Z dlhodobého hľadiska si zachováva počet obyvateľov. Podľa sčítania obyvateľov z roku 2001 malo 19 945 obyvateľov. V súčasnosti sa ich počet odhaduje na 19 600. Národnostné zloženie obyvateľov je z veľkej časti zastúpené Slováckmi (94.24%). Druhou najpočetnejšou skupinou sú Rómovia (1.97%). Nasledujú Česi (0.95%) a Maďari (0.69%). Približne 62.07% z celkového počtu obyvateľov sú rímskokatolíci, 25.54% tvoria obyvatelia bez vierovyznania a zvyšok tvoria evanjelici.

5.2.3 Mestá a obce okresu Žiar nad Hronom

Medzi mestá patria Žiar nad Hronom a Kremnica. Medzi obce patria: Bartošova Lehôtka, Bzenica, Dolná Trnávka, Dolná Ves, Dolná Ždáňa, Hliník nad Hronom, Horná Ves, Horná Ždáňa, Hronská Dúbrava, Ihráč, Janova Lehota, Jastrabá, Kopernica, Kosorín, Krahule, Kremnické Bane, Kunešov, Ladomerská Vieska, Lehôtka pod Brehmi, Lovča, Lovčica - Trubín, Lúčky, Lutila, Nevoľné, Pitelová, Prestavky, Prochot, Repište, Sklené Teplice, Slaská, Stará Kremnička, Trnavá Hora, Vyhne.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Žiar_nad_Hronom)

6 EMPIRICKÁ ČASŤ

Táto časť diplomovej práce je venovaná nášmu sociologickému prieskumu, prostredníctvom ktorého sme sa snažili nájsť odpovede na výskumné otázky.

6.1 Ciele prieskumu

Hlavným cieľom nášho prieskumu pod názvom „Kvalita života z pohľadu socioekonomických ukazovateľov vo vytypovanom regióne,,

bolo:

- na základe vhodných ukazovateľov uskutočniť analýzu kvality života obyvateľov vo vytypovanom regióne.

Vedľajšie ciele boli nasledujúce:

- zistiť mieru dôležitosti, ktorú vo svojom živote prisudzujú obyvatelia regiónu Žiar nad Hronom jednotlivým oblastiam ich života,
- zistiť spokojnosť s kvalitou života v regióne Žiar nad Hronom.

6.2 Formulácia hypotéz

H₀(1): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s kvalitou životného prostredia nie je štatistická závislosť.

H_a(1): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s kvalitou životného prostredia je štatistická závislosť.

Indikátory: vzdelanie

kvalita životného prostredia

H₀(2): Predpokladáme, že medzi vekom a spokojnosťou so zdravotným stavom nie je štatistická závislosť.

H_a(2): Predpokladáme, že medzi vekom a spokojnosťou so zdravotným stavom je štatistická závislosť.

Indikátory: vek

zdravotný stav

H₀(3): Predpokladáme, že medzi pohlavím a pocitom bezpečia nie je štatistická závislosť.

H_a(3): Predpokladáme, že medzi pohlavím a pocitom bezpečia je štatistická závislosť.

Indikátory: pohlavie

pocit bezpečia

H₀(4): Predpokladáme, že medzi súčasnou ekonomickou aktivitou a spokojnosťou s bývaním nie je štatistická závislosť.

H_a(4): Predpokladáme, že medzi súčasnou ekonomickou aktivitou a spokojnosťou s bývaním je štatistická závislosť.

Indikátory: súčasná ekonomická situácia

spokojnosť s bývaním

H₀(5): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s medziľudskými vzťahmi nie je štatistická závislosť.

H_a(5): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s medziľudskými vzťahmi je štatistická závislosť.

Indikátory: vzdelanie

spokojnosť s medziľudskými vzťahmi

H₀(6): Predpokladáme, že medzi rodinným stavom a spokojnosťou s trávením voľného času nie je štatistická závislosť.

H_a(6): Predpokladáme, že medzi rodinným stavom a spokojnosťou s trávením voľného času je štatistická závislosť.

Indikátory: rodinný stav

spokojnosť s trávením voľného času

H₀(7): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou so zamestnaním nie je štatistická závislosť.

H_a(7): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou so zamestnaním je štatistická závislosť.

Indikátory: vzdelanie

spokojnosť so zamestnaním

6.3 Typ výberu prieskumnej vzorky

Náš základný súbor tvorili obyvatelia regiónu Žiar nad Hronom. Výberový súbor bol vytvorený zámerným výberom zo základného súboru. Výberový súbor tvorilo 180 respondentov. Pre zámerný výber sme sa rozhodli z dôvodu, aby v našom prieskume boli zastúpené všetky nami určené kategórie respondentov.

6.4 Metóda prieskumu

Ako metóda skúmania je pre túto prácu zvolený zber dát formou dotazníkov (kvantitatívna výskumná metóda). Otázky do dotazníka boli tvorené na základe vopred preštudovanej odbornej literatúry. V praktickej časti sú výsledky získané pomocou dotazníkového prieskumu spracované pomocou štatistického softvéru SPSS 16.0 for Windows. Získané materiály sú spracované pomocou univariačnej a bivariačnej analýzy. Vyhodnotenie sa uskutočnilo pomocou výstupných tabuliek z SPSS a ich následnou interpretáciou.

6.5 Organizácia prieskumu

Zber bol organizovaný osobným rozdáním a následným zozbieraním dotazníkov obyvateľom regiónu Žiar nad Hronom. Terénny zber dát predstavoval fázu bezprostredného styku výskumníka a respondentov. Pri zbere bol dodržaný súlad s vedeckými postupmi a profesionálna zodpovednosť anketára. Prieskum bol organizovaný v súlade s legislatívou (dodržanie práv respondenta akými sú zachovanie anonymity, dobrovoľná účasť a súhlas so spracovaním osobných údajov).

6.6 Popis prieskumného súboru

Dotazníkový zber dát bol vykonaný na vzorke 180 respondentov. Respondenti sú obyvatelia nami vybraného regiónu Žiar nad Hronom.

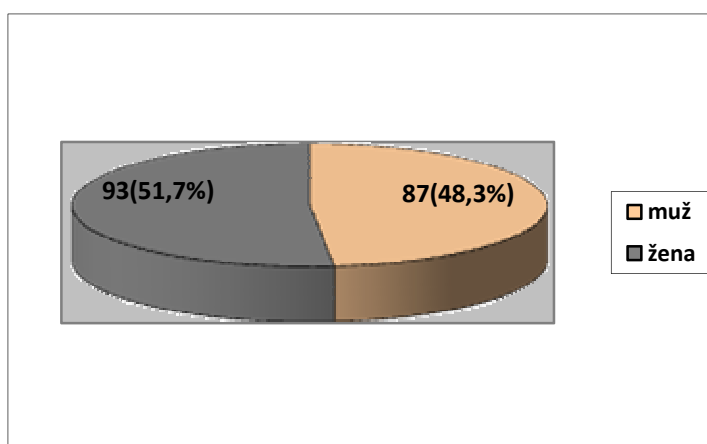
V tejto podkapitole ponúkame rozdelenie prieskumného súboru podľa pohlavia, veku, najvyššieho dosiahnutého vzdelania, rodinného stavu a súčasnej ekonomickej aktivity respondentov. V tejto fáze spracovávania výsledkov prieskumu sme využili univariačnú analýzu.

Tabuľka 4: Pohlavie

Pohlavie	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Muži	87	48,3
Ženy	93	51,7
Spolu	180	100

Nášho prieskumu sa zúčastnilo 87 mužov (48,3%) a 93 žien (51,7%). Celkovo bolo 180 respondentov (100%).

Graf 1: Štruktúra respondentov podľa pohlavia



Tabuľka 5: Vek

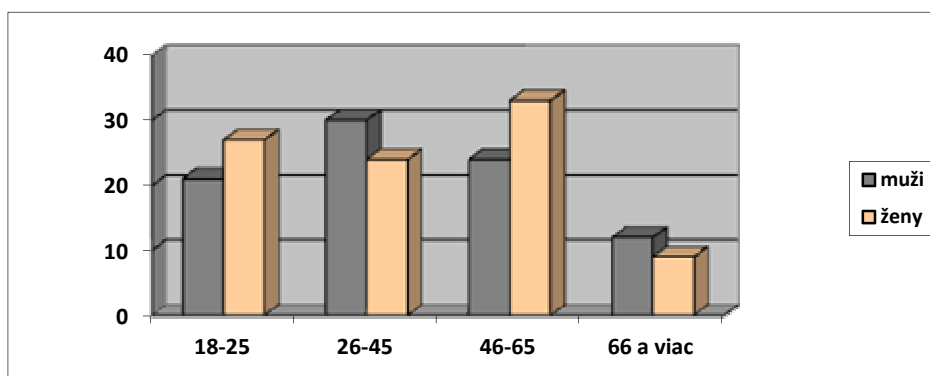
Vek	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
18-25	48	26,7
26-45	54	30,0
46-65	57	31,7
66 a viac	21	11,7
Spolu	180	100

Z rozboru tabuľky vyplýva, že najviac respondentov, t.j. 57 (31,7%) bolo vo veku 46-65 rokov. Veková kategória 66 a viac rokov bola zastúpená v najnižšom počte, t.j. 21 (11,7%) respondentov.

Čo sa týka rozdelenia mužov a žien podľa veku, vo veku 18-25 rokov bolo 21 mužov (43,8%) a 27 žien (56,2%) z celkového počtu respondentov v tomto veku. Vo veku

26-45 rokov bolo 30 mužov (55,6%) a 24 žien (44,4%) z celkového počtu respondentov patriacich do tejto vekovej kategórie. Vo veku 46-65 rokov bolo 24 mužov (42,1%) a 33 žien (57,9%) z celkového počtu respondentov v tomto veku. V poslednej vekovej kategórii 66 rokov a viac bolo 12 mužov (57,1%) a 9 žien (42,9%) z celkového počtu respondentov z tejto vekovej kategórie. Uvedené rozloženie je zobrazené v nasledujúcom grafe (Graf 2).

Graf 2: Rozloženie mužov a žien podľa veku



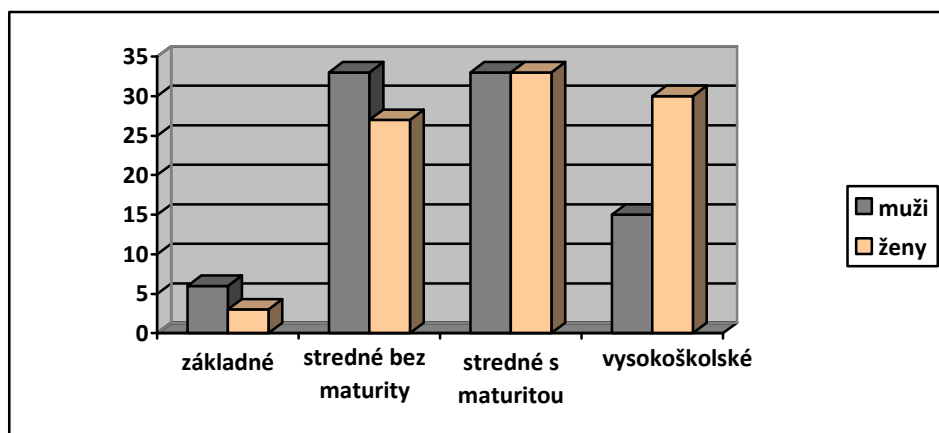
Tabuľka 6: Vzdelanostná úroveň respondentov

Dosiahnuté vzdelanie	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Základné	9	5,0
Stredoškolské vzdelanie bez maturity	60	33,3
Stredoškolské vzdelanie s maturitou	66	36,7
Vysokoškolské	45	25,0
Spolu	180	100

Rozbor tabuľky 6 potvrdzuje veľkú variability vzdelanostnej úrovne respondentov. Najvyššie zastúpenie majú respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou, ktorí tvoria 36,7% z celkového počtu respondentov. Naopak najmenšie zastúpenie majú respondenti so základným vzdelaním, ktorí tvoria 5,0% z celkového počtu respondentov.

Rozdelenie mužov a žien podľa výšky dosiahnutého vzdelania je nasledovné. Základné vzdelanie dosiahlo 6 mužov (66,7%) a 3 ženy (33,3%) z celkového počtu respondentov so základným vzdelaním. Stredoškolské vzdelanie bez maturity má 33 mužov (55,0%) a 27 žien (45,0%) z celkového počtu respondentov so stredoškolským vzdelaním bez maturity. Stredoškolské vzdelanie s maturitou dosiahlo 33 mužov (50,0%) a taktiež 33 žien (50,0%) z celkového počtu respondentov so stredoškolským vzdelaním s maturitou. Vysokoškolsky vzdelaných mužov bolo 15 (33,3%) a žien bolo 30 (66,7%) z celkového počtu respondentov s dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním. Uvedené rozloženie je zobrazené v nasledujúcom grafe (Graf 3).

Graf 3: Rozloženie mužov a žien podľa výšky dosiahnutého vzdelania



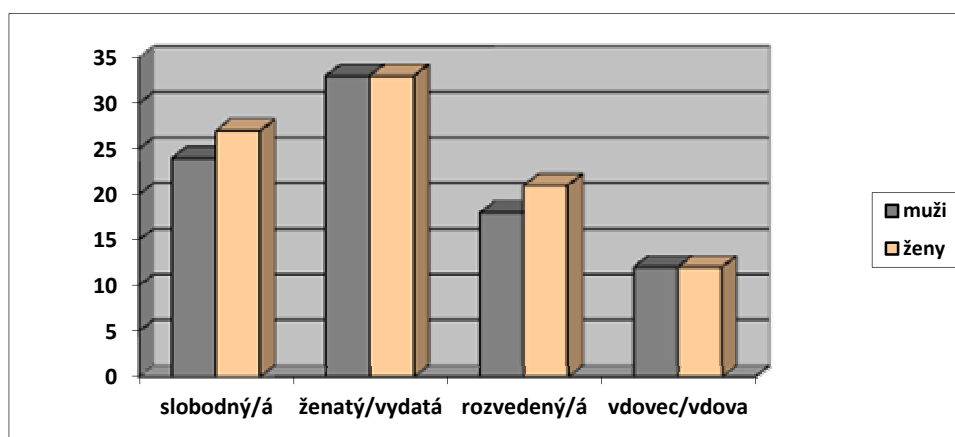
Tabuľka 7: Rodinný stav

Rodinný stav	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Slobodný/á	51	28,3
Ženatý/vydatá, druh/družka	66	36,7
Rozvedený/á	39	21,7
Vdovec/vdova	24	13,3
Spolu	180	100

Štruktúra respondentov podľa ich rodinného stavu, znázornená v tabuľke 7, poukazuje na nasledovné skutočnosti. Najvyššie zastúpenie majú respondenti, ktorí sú ženatí resp. vydaté, alebo žijú s druhom alebo družkou, títo respondenti predstavujú 36,7% z celkového počtu respondentov. Najnižšie zastúpenie majú vdovci a vdovy, ktorí predstavujú 13,3% z celkového počtu respondentov.

Rozdelenie mužov a žien podľa ich rodinného stavu je nasledovné. Nášho prieskumu sa zúčastnilo 24 slobodných mužov (47,1%) a 27 slobodných žien (52,9%) z celkového počtu slobodných respondentov. Ženatých, či žijúcich s družkou bolo 33 mužov (50,0%) a vydatých, či žijúcich s druhom bolo taktiež 33 žien (50,0%) z celkového počtu respondentov, ktorí žijú v manželstve alebo s druhom či družkou. Rozvedených mužov bolo 18 (46,2%) a rozvedených žien bolo 21 (53,8%) z celkového počtu rozvedených respondentov. Prieskumu sa zúčastnilo 12 mužov (50,0%), ktorí sú vdovci a rovnaký počet 12 žien (50,0%), ktoré sú vdovy. Uvedené rozloženie je znázornené v nasledujúcom grafe (Graf 4).

Graf 4: Rozdelenie mužov a žien podľa rodinného stavu



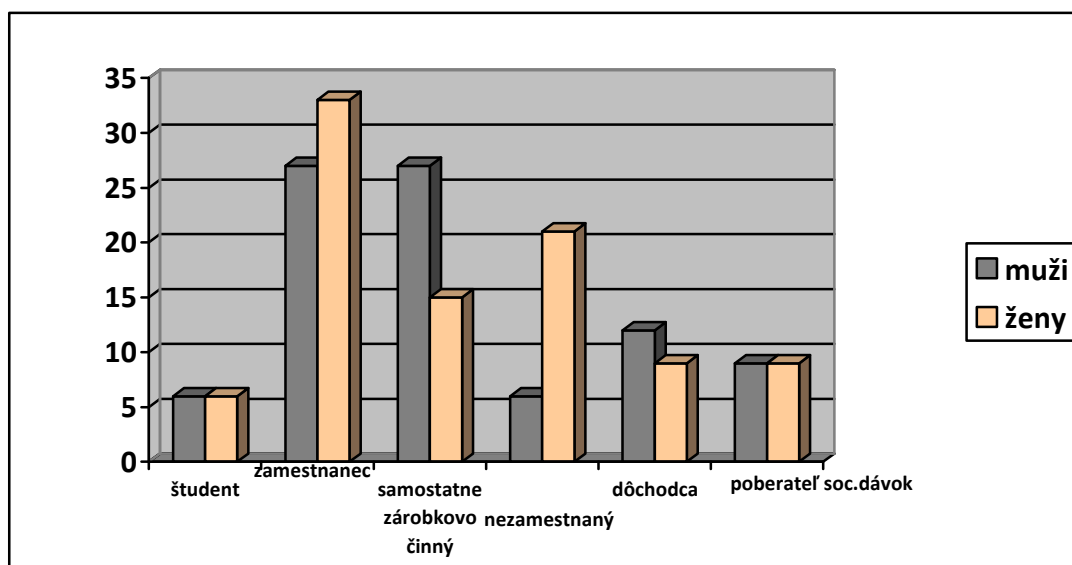
Tabuľka 8: Súčasná ekonomická aktivita

Súčasná ekonomická aktivita	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Študent	12	6,7
Zamestnanec	60	33,3
Samostatne zárobkovo činný	42	23,3
Nezamestnaný	27	15,0
Dôchodca	21	11,7
Poberateľ sociálnych dávok	18	10,0
Spolu	180	100

Z rozboru tabuľky vyplýva, že najviac respondentov, t. j. 60 (33,3%) je zamestnaných. Najmenej zastúpenou skupinou boli v našom prieskume študenti, ktorých sa zúčastnilo 12 (6,7%) z celkového počtu respondentov.

Rozdelenie mužov a žien podľa ich súčasnej ekonomickej aktivity je nasledovné. Nášho prieskumu sa zúčastnilo 6 študentov (50,0%) a taktiež 6 študentiek (50,0%) z celkového počtu študentov. Zamestnaných mužov bolo 27 (45,0%) a 33 žien (55,0%) z celkového počtu zamestnaných. Samostatne zárobkovo činných mužov bolo 27 (64,3%) a samostatne zárobkovo činných žien bolo 15 (35,7%) z celkového počtu samostatne zárobkových respondentov. V kategórii nezamestnaných sme mali 6 mužov a 21 žien, kde muži predstavujú (22,2%) a ženy (77,8%) z celkového počtu nezamestnaných. Dôchodcov mužov bolo 12 a žien dôchodkýň 9, kde muži predstavujú (57,1%) a ženy (42,9%) z celkového počtu dôchodcov. V poslednej kategórii poberateľov sociálnych dávok sme mali 9 mužov a taktiež 9 žien, teda muži predstavujú (50,0%) a ženy taktiež (50,0%) z celkového počtu poberateľov sociálnych dávok. Uvedené rozloženie je znázornené v nasledujúcom grafe (Graf 5).

Graf 5: Rozdelenie mužov a žien podľa súčasnej ekonomickej aktivity



6.7 Interpretácia výsledkov a overovanie hypotéz

Jedným z našich vedľajších cieľov bolo zistiť mieru dôležitosti, ktorú prisudzujú obyvatelia regiónu Žiar nad Hronom jednotlivým oblastiam v ich živote. Respondenti mali možnosť vyjadriť ku každej oblasti, akú dôležitosť jej prisudzujú. Vyjadrovali

sa na stupnici od 1 do 5, pričom hodnota 1 znamenala veľkú dôležitosť a hodnota 5 naopak bezvýznamnosť tejto hodnoty pre konkrétneho respondenta. Zistenia z nášho prieskumu sú znázornené v nasledujúcej tabuľke (Tabuľka 9).

Tabuľka 9: Hodnotenie dôležitosti

Hodnotenie dôležitosti	Priemer
Zdravie	1,62
Fyzická sebestačnosť	1,72
Peniaze	1,75
Práca	1,78
Cítiť sa psychicky dobre	1,82
Rodinné vzťahy	1,98
Cítiť sa bezpečne	2,10
Mať a vychovávať deti	2,12
Postarať sa o seba	2,15
Vzťahy s ostatnými ľuďmi	2,22
Milovať a byť milovaný	2,25
Pravda	2,30
Odpočinok vo voľnom čase	2,30
Sloboda	2,32
Prostredie a bývanie	2,37
Mať koníčky	2,38
Spravodlivosť	2,47
Veriť	2,78
Záujem o politiku	3,45

Z rozboru tabuľky nám vyplýva, že najdôležitejšou hodnotou v živote respondentov je zdravie. Medzi ďalšie hodnoty, ktorým respondenti pripisujú veľký význam, patria fyzická sebestačnosť, peniaze, práca, potreba cítiť sa psychicky dobre a rodinné vzťahy. Naopak medzi najmenej dôležité hodnoty vo svojom živote zaradili respondenti napr. prostredie a bývanie, svoje koníčky, spravodlivosť a vieru (náboženstvo). Za najmenej dôležitú hodnotu respondenti jednoznačne označili záujem o politiku.

Naším ďalším vedľajším cieľom bolo zistiť spokojnosť s kvalitou života v regióne Žiar nad Hronom. Respondenti mali možnosť vyjadriť mieru spokojnosti s vybranými oblasťami týkajúcich sa ich života v regióne. Rozpätie stupnice bolo od 1 – veľmi

spokojný do 4 – veľmi nespokojný. V nasledujúcej časti sa budeme venovať vyhodnoteniu výsledkov tejto časti prieskumu.

Tabuľka 10: Spokojnosť s kultúrnym vyžitím v mieste bydliska

	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Veľmi spokojný	24	13,3
Skôr spokojný	84	46,7
Skôr nespokojný	69	38,3
Veľmi nespokojný	3	1,7
Spolu	180	100

Z rozboru tabuľky vyplýva, že väčšina respondentov je s kultúrnym vyžitím v mieste ich bydliska spokojná. Veľmi spokojných je 24 respondentov, t. j. 13,3% z celkového počtu respondentov. Skôr spokojných je 84 respondentov, čo predstavuje 46,7% z celkového počtu respondentov. K možnosti skôr nespokojný sa priklonilo 69 respondentov, čo predstavuje 38,3% z celkového počtu respondentov. Možnosť veľmi nespokojný označili iba 3 respondenti, čo predstavuje iba 1,7% z celkového počtu respondentov. Môžeme teda konštatovať, že možnosti kultúrneho vyžitia v regióne Žiar nad Hronom sú dostatočné, keďže väčšina respondentov sa k tejto otázke vyjadrila pozitívne.

Tabuľka 11: Spokojnosť s možnosťou športového vyžitia v mieste bydliska

	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Veľmi spokojný	27	15,0
Skôr spokojný	78	43,3
Skôr nespokojný	69	38,3
Veľmi nespokojný	6	3,3
Spolu	180	100

Z tabuľky k otázke o spokojnosti s možnosťou športového vyžitia v mieste bydliska nám vyplýva, že taktiež väčšina respondentov je s týmito možnosťami spokojná. Veľmi spokojných je 27 (15,0%) respondentov. Skôr spokojných je 78 (43,3%), skôr nespokojných je 69 (38,3%) respondentov. Možnosť veľmi nespokojný označilo 6 respondentov, čo predstavuje (3,3%) z celkového počtu respondentov. Taktiež k otázke týkajúcej sa spokojnosti s možnosťami športového vyžitia sa väčšina respondentov vyjadrila pozitívne, z čoho nám vyplýva, že možnosti športového vyžitia v regióne Žiar

nad Hronom sú na dostačujúcej úrovni. V regióne Žiar nad Hronom sa nachádza krytá plaváreň, fitness centrá, športová hala, futbalový štadión či krytá tenisová hala.

Tabuľka 12: Spokojnosť s medziľudskými vzťahmi v mieste bydliska

	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Veľmi spokojný	30	16,7
Skôr spokojný	84	46,7
Skôr nespokojný	63	35,0
Veľmi nespokojný	3	1,7
Spolu	180	100

Z tabuľky k otázke zisťujúcej spokojnosť s medziľudskými vzťahmi v mieste bydliska respondentov nám vyplývajú nasledujúce zistenia. Svoju spokojnosť s medziľudskými vzťahmi vyjadrilo 114 respondentov, z toho sa 30 (16,7%) vyjadrilo, že je veľmi spokojných a 84 (46,7%) je skôr spokojných. Nespokojnosť vyjadrilo 66 respondentov, z toho 63 (35%) je s medziľudskými vzťahmi skôr nespokojných a 3 (1,7%) respondenti sú veľmi nespokojný. Na základe zistení z tejto tabuľky môžeme konštatovať, že úroveň medziľudských vzťahov v regióne Žiar nad Hronom je na dobrej úrovni.

Tabuľka 13: Spokojnosť s dostupnosťou zdravotnej starostlivosti v mieste bydliska

	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Veľmi spokojný	18	10,0
Skôr spokojný	90	50,0
Skôr nespokojný	69	38,3
Veľmi nespokojný	3	1,7
Spolu	180	100

Z tabuľky nám vyplýva, že veľmi spokojných s dostupnosťou zdravotnej starostlivosti v mieste bydliska je 18 (10,0%) respondentov. Skôr spokojných je 90 (50,0%) respondentov, skôr nespokojných je 69 (38,3%) respondentov a veľmi nespokojný sú 3 (1,7%) respondenti. Na základe tohto zistenia môžeme konštatovať, že dostupnosť zdravotnej starostlivosti v regióne Žiar nad Hronom je dostačujúca, ale mohla by sa zlepšiť. Väčšie problémy s dostupnosťou zdravotnej starostlivosti majú respondenti žijúci v okrajových častiach mesta, alebo respondenti z okolitých dedín tohto regiónu.

K zlepšeniu dostupnosti zdravotnej starostlivosti aj pre týchto respondentov by pomohla vyššia frekvencia premávky mestskej a prímestskej hromadnej dopravy.

Tabuľka 14: Spokojnosť s úrovňou zdravotnej starostlivosti v mieste bydliska

	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Veľmi spokojný	0	0
Skôr spokojný	75	41,7
Skôr nespokojný	96	53,3
Veľmi nespokojný	9	5,0
Spolu	180	100

Z tabuľky, ktorá bola vytvorená z odpovedí na otázku týkajúcu sa spokojnosti s úrovňou poskytovanej zdravotnej starostlivosti v mieste bydliska respondentov, nám vyplýva nasledovné. Pri tejto otázke ani jeden respondent neoznačil, že by bol s úrovňou zdravotnej starostlivosti veľmi spokojný. Skôr spokojných je 75 (41,7%) respondentov, skôr nespokojných bolo 96 (53,3%) respondentov a veľmi nespokojných 9 (5,0%) respondentov. Na základe odpovedí respondentov musíme konštatovať, že s úrovňou poskytovanej zdravotnej starostlivosti v regióne Žiar nad Hronom nie sú respondenti spokojní. Považujeme za zásadné zistenie, že veľmi spokojný s úrovňou zdravotnej starostlivosti nie je ani jeden respondent. Veľa obyvateľov regiónu Žiar nad Hronom preto dochádza na rôzne odborné vyšetrenia do nemocníc v susedných okresoch, alebo do krajského mesta Banská Bystrica.

Tabuľka 15: Spokojnosť so službami mestského/obecného úradu

	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Veľmi spokojný	27	15,0
Skôr spokojný	93	51,7
Skôr nespokojný	57	31,7
Veľmi nespokojný	3	1,7
Spolu	180	100

Z tabuľky nám vyplýva, že veľmi spokojných so službami mestského/obecného úradu je 27 (15,0%) respondentov. Možnosť skôr spokojný označilo 93 (51,7%) respondentov. Pri tejto otázke prevažujú pozitívne odpovede, možnosť skôr nespokojný

označilo 57 (31,7%) respondentov a možnosť veľmi nespokojný iba 3 (1,7%) respondenti . Môžeme teda konštatovať, že obyvatelia regiónu Žiar nad Hronom sú so službami mestského/obecného úradu spokojní a poskytované služby im postačujú.

Tabuľka 16: Spokojnosť s úrovňou poskytovaných informácií o činnosti zastupiteľstva mesta/obce

	Absolútne početnosti	Relatívne početnosti v %
Veľmi spokojný	27	15,0
Skôr spokojný	75	41,7
Skôr nespokojný	75	41,7
Veľmi nespokojný	3	1,7
Spolu	180	100

Z tabuľky k otázke zisťujúcej spokojnosť s úrovňou poskytovaných informácií o činnosti zastupiteľstva mesta/obce nám vyplýva, že taktiež väčšina obyvateľov regiónu Žiar nad Hronom je s touto oblasťou spokojná, teda úroveň poskytovaných informácií je na dostačujúcej úrovni. K možnosti veľmi spokojný sa priklonilo 27 (15,0%) respondentov, skôr spokojných bolo 75 (41,7%) respondentov, skôr nespokojných taktiež 75 (41,7%) respondentov a možnosť veľmi nespokojný označili iba 3 respondenti, čo predstavuje (1,7%) z celkového počtu respondentov.

6.7.1 Overovanie hypotéz

V tejto fáze prieskumu sme prešli k testovaniu nami stanovených hypotéz prostredníctvom bivariačnej analýzy.

H₀(1): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s kvalitou životného prostredia nie je štatistická závislosť.

H_a(1): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s kvalitou životného prostredia je štatistická závislosť.

Tabuľka 17: Spokojnosť s kvalitou životného prostredia v závislosti od výšky vzdelania

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Spokojnosť s kvalitou životného prostredia								Spolu
	veľmi spokojný		skôr spokojný		skôr nespokojný		veľmi nespokojný		
Základné	3	33,3%	3	33,3%	3	33,3%	0	0%	9
Stredoškolské bez maturity	6	10,0%	51	85,0%	3	5,0%	0	0%	60
Stredoškolské s maturitou	3	4,5%	42	63,6%	21	31,8%	0	0%	66
Vysokoškolské	6	13,3%	9	20,0%	24	53,3%	6	13,3%	45
Spolu	18		105		51		6		180

Nami vypočítaný Pearsonov Chí-kvadrát pri deviatich stupňoch voľnosti ($df = 9$) dosiahol hodnotu 67,114, pričom kritická hodnota v tabuľke pri $df = 9$ pri hladine významnosti $\alpha = 0,05$ je 16,92. Dosiahnutá signifikancia (p-hodnota) je rovná 0,000. Nakoľko je p-hodnota nižšia ako stanovená hladina významnosti ($\alpha = 0,05$), nulovú hypotézu H_0 (1) o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame tak alternatívnu hypotézu H_a (1). Na základe toho môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi výškou dosiahnutého vzdelania a spokojnosťou s kvalitou životného prostredia. V takomto prípade môžeme zhodnotiť aj silu závislosti pomocou koeficientu kontingencie. Koeficient kontingencie vyšiel $c = 0,521$. Táto hodnota nasvedčuje tomu, že ide o stredne silnú štatistickú závislosť.

Z tabuľky nám vyplýva, že spokojnosť s kvalitou životného prostredia vyjadřilo 66,6% z respondentov so základným vzdelaním, 95,0% z respondentov so stredoškolským vzdelaním bez maturity, 68,1% z respondentov so stredoškolským vzdelaním s maturitou a iba 33,3% z respondentov s vysokoškolským vzdelaním. Môžeme teda konštatovať, že respondenti s najvyšším vzdelaním sú s kvalitou životného prostredia spokojní najmenej.

H₀(2): Predpokladáme, že medzi vekom a spokojnosťou so zdravotným stavom nie je štatistická závislosť.

H_a(2): Predpokladáme, že medzi vekom a spokojnosťou so zdravotným stavom je štatistická závislosť.

Tabuľka 18: Spokojnosť so zdravotným stavom v závislosti od veku

Vek	Spokojnosť so zdravotným stavom								Spolu
	veľmi spokojný		skôr spokojný		skôr nespokojný		veľmi nespokojný		
18-25	45	93,8%	3	6,2%	0	0%	0	0%	48
26-45	15	27,8%	36	67,2%	3	5,0%	0	0%	54
46-65	0	0%	6	10,5%	51	89,5%	0	0%	57
66 a viac	0	0%	0	0%	21	100%	0	0%	21
Spolu	60		48		72		0		180

Nami vypočítaný Pearsonov Chí-kvadrát pri šiestich stupňoch voľnosti ($df = 6$) dosiahol hodnotu 234,3, pričom kritická hodnota v tabuľke pri $df = 6$ pri hladine významnosti $\alpha = 0,05$ je 12,59. Dosiahnutá signifikancia (p-hodnota) je rovná 0,000. Keďže je p-hodnota nižšia ako stanovená hladina významnosti ($\alpha = 0,05$), nulovú hypotézu $H_0(2)$ o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame tak alternatívnu hypotézu $H_a(2)$. V tomto prípade môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi vekom a spokojnosťou so zdravotným stavom. Môžeme zhodnotiť aj silu závislosti pomocou koeficientu kontingencie. Koeficient kontingencie vyšiel $c = 0,752$. Táto hodnota nasvedčuje tomu, že ide o silnú štatistickú závislosť.

V tabuľke môžeme vidieť, že vo veku 18-25 rokov 100,0% respondentov označilo, že je so svojím zdravotným stavom spokojná. Vo veku medzi 26-45 rokov 95,0% respondentov vyjadrilo spokojnosť so svojím zdravotným stavom. Vo vekovej kategórii 46-65 je so svojím zdravotným stavom spokojných už len 10,5 % a v najvyššej vekovej kategórii 66 a viac už ani jeden respondent nevyjadril spokojnosť so svojím zdravotným stavom. Je teda zrejmé, že respondenti z nižších vekových kategórií sú so svojim zdravotným stavom oveľa viac spokojní ako respondenti z vyšších vekových kategórií.

$H_0(3)$: Predpokladáme, že medzi pohlavím a pocitom bezpečia nie je štatistická závislosť.

$H_a(3)$: Predpokladáme, že medzi pohlavím a pocitom bezpečia je štatistická závislosť.

Tabuľka 19: Spokojnosť s pocitom bezpečia v závislosti od pohlavia

Pohlavie	Spokojnosť s pocitom bezpečia								Spolu
	veľmi spokojný		skôr spokojný		skôr nespokojný		veľmi nespokojný		
muž	21	24,1%	60	69,0%	6	6,9%	0	0%	87
žena	0	0%	24	25,8%	69	74,2%	0	0%	93
Spolu	21		84		75		0		180

Nami vypočítaný Pearsonov Chí-kvadrát pri dvoch stupňoch voľnosti ($df = 2$) dosiahol hodnotu 89,248 pričom kritická hodnota v tabuľke pri $df = 2$ pri hladine významnosti $\alpha = 0,05$ je 5,99. Dosiahnutá signifikancia (p-hodnota) je rovná 0,000. Nakoľko je p-hodnota nižšia ako stanovená hladina významnosti ($\alpha = 0,05$), nulovú hypotézu $H_0(3)$ o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame tak alternatívnu hypotézu $H_a(3)$. Na základe toho môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi pohlavím a spokojnosťou s pocitom bezpečia. V takomto prípade môžeme zhodnotiť aj silu závislosti pomocou koeficientu kontingencie. Koeficient kontingencie vyšiel $c = 0,576$. Táto hodnota určuje, že ide o stredne silnú štatistickú závislosť.

Z rozboru tabuľky nám vyplýva, že spokojnosť s pocitom bezpečia vyjadrilo 81 (93,1%) mužov a nespokojnosť iba 6 mužov t.j. (6,9%) z celkového počtu mužov. Naopak u žien sa k pozitívnemu hodnoteniu spokojnosti s pocitom bezpečia priklonilo iba 24 (25,8%) žien a k negatívnemu hodnoteniu až 69 (74,2%) žien z celkového počtu žien, ktoré sa zúčastnili nášho prieskumu. Je teda zrejmé, že spokojnosť s pocitom bezpečia je oveľa vyššia u mužov ako u žien.

H₀(4): Predpokladáme, že medzi súčasnou ekonomickou aktivitou a spokojnosťou s bývaním nie je štatistická závislosť.

H_a(4): Predpokladáme, že medzi súčasnou ekonomickou aktivitou a spokojnosťou s bývaním je štatistická závislosť.

Tabuľka 20: Spokojnosť s bývaním v závislosti od súčasnej ekonomickej aktivity

Súčasná ekonomická aktivita	Spokojnosť s kvalitou bývania								Spolu
	veľmi spokojný		skôr spokojný		skôr nespokojný		veľmi nespokojný		
Študent	0	0%	3	25,0%	9	75,0%	0	0%	12
Zamestnanec	0	0%	45	75,0%	15	25,0%	0	0%	60
Samostatne zárobkovo činný	13	31,0%	20	47,6%	9	21,4%	0	0%	42
Nezamestnaný	0	0%	0	0%	27	100,0%	0	0%	27
Dôchodca	3	14,3%	8	38,1%	10	47,6%	0	0%	21
Poberateľ sociálnych dávok	0	0%	2	11,1%	16	88,9%	0	0%	18
Spolu	16		78		86		0		180

Nami vypočítaný Pearsonov Chí-kvadrát pri desiatich stupňoch voľnosti ($df = 10$) dosiahol hodnotu 101,5 pričom kritická hodnota v tabuľke pri $df = 10$ pri hladine významnosti $\alpha = 0,05$ je 18,31. Dosiahnutá signifikancia (p-hodnota) je rovná 0,000. Keďže je p-hodnota nižšia ako stanovená hladina významnosti ($\alpha = 0,05$), nulovú hypotézu $H_0(4)$ o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame tak alternatívnu hypotézu $H_a(4)$. Na základe toho môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi súčasnou ekonomickou aktivitou a spokojnosťou s kvalitou bývania. V takomto prípade môžeme zhodnotiť aj silu závislosti pomocou koeficientu kontingencie. Koeficient kontingencie vyšiel $c = 0,601$. Táto hodnota nasvedčuje tomu, že ide o silnú štatistickú závislosť.

V tabuľke môžeme vidieť, že v skupine samostatne zárobkovo činných je s kvalitou svojho bývania spokojných 78,6% respondentov patriacich do tejto skupiny, v skupine zamestnaných je spokojných 75,0% respondentov. Medzi študentmi je s kvalitou svojho

bývania spokojných iba 25,0% z celkového počtu študentov. Medzi dôchodcami je spokojných viac ako polovica t.j. 52,4%. V skupine poberateľov sociálnych dávok je s kvalitou svojho bývania spokojných 11,1% respondentov z tejto skupiny. Svoju spokojnosť s bývaním nevyjadril ani jeden respondent zo skupiny nezamestnaných. Môžeme teda jednoznačne konštatovať, že s kvalitou svojho bývania je najviac spokojná skupina samostatne zárobkovo činných respondentov.

H₀(5): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s medziľudskými vzťahmi nie je štatistická závislosť.

H_a(5): Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s medziľudskými vzťahmi je štatistická závislosť.

Tabuľka 21: Spokojnosť s medziľudskými vzťahmi v závislosti od vzdelania

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Spokojnosť s medziľudskými vzťahmi								Spolu
	veľmi spokojný		skôr spokojný		skôr nespokojný		veľmi nespokojný		
Základné	0	0%	3	33,3%	6	66,7%	0	0%	9
Stredoškolské bez maturity	3	5,0%	12	20,0%	45	75,0%	0	0%	60
Stredoškolské s maturitou	0	0%	60	90,9%	6	9,1%	0	0%	66
Vysokoškolské	6	13,3%	39	86,7%	0	0%	0	0%	45
Spolu	9		114		57		0		180

Nami vypočítaný Pearsonov Chí-kvadrát pri šiestich stupňoch voľnosti ($df = 6$) dosiahol hodnotu 104,8 pričom kritická hodnota v tabuľke pri $df = 6$ pri hladine významnosti $\alpha = 0,05$ je 12,59. Dosiahnutá signifikancia (p-hodnota) je rovná 0,000. Nakoľko je p-hodnota nižšia ako stanovená hladina významnosti ($\alpha = 0,05$), nulovú hypotézu $H_0(5)$ o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame tak alternatívnu hypotézu $H_a(5)$. Na tomto základe môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi výškou dosiahnutého vzdelania a spokojnosťou s medziľudskými vzťahmi. V takomto prípade môžeme zhodnotiť aj silu závislosti pomocou koeficientu kontingencie. Koeficient

kontingencie vyšiel $c = 0,607$. Táto hodnota nasvedčuje tomu, že ide o silnú štatistickú závislosť.

Z rozboru tabuľky nám vyplýva, že iba 33,3% respondentov so základným vzdelaním je spokojných s medziľudskými vzťahmi v ich okolí. Medzi respondentmi so stredoškolským vzdelaním bez maturity je spokojných 25% z nich. Veľký rozdiel sme však zaznamenali už pri kategórii stredoškolsky vzdelaných s maturitou, kde spokojnosť s touto oblasťou vyjadriло až 90,9% respondentov z tejto kategórie. V kategórii vysokoškolsky vzdelaných vyjadriло s touto oblasťou spokojnosť celých 100% respondentov. Je teda jednoznačné, že respondenti s vyšším vzdelaním sú v tejto oblasti svojho života oveľa spokojnejší ako respondenti s nižším vzdelaním.

H₀(6): Predpokladáme, že medzi rodinným stavom a spokojnosťou s trávením voľného času nie je štatistická závislosť.

H_a(6): Predpokladáme, že medzi rodinným stavom a spokojnosťou s trávením voľného času je štatistická závislosť.

Tabuľka 22: Spokojnosť s trávením voľného času v závislosti od rodinného stavu

Rodinný stav	Spokojnosť s trávením voľného času								Spolu
	veľmi spokojný		skôr spokojný		skôr nespokojný		veľmi nespokojný		
Slobodný/á	9	17,6%	18	35,3%	24	47,1%	0	0%	51
Ženatý/vydatá, druh/družka	39	59,1%	27	40,9%	0	0%	0	0%	66
Rozvedený/á	0	0%	3	7,7%	36	92,3%	0	0%	39
Vdovec/vdova	0	0%	3	12,5%	21	87,5%	0	0%	24
Spolu	48		51		81		0		180

Nami vypočítaný Pearsonov Chí-kvadrát pri šiestich stupňoch voľnosti ($df = 6$) dosiahol hodnotu 115,7 pričom kritická hodnota v tabuľke pri $df = 6$ pri hladine významnosti $\alpha = 0,05$ je 12,59. Dosiahnutá signifikancia (p-hodnota) je rovná 0,000. Nakoľko je p-hodnota nižšia ako stanovená hladina významnosti ($\alpha = 0,05$), nulovú hypotézu H_0 (6) o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame tak alternatívnu

hypotézu $H_a(6)$. Na základe toho môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi rodinným stavom a spokojnosťou s trávením voľného času. V tomto prípade môžeme zhodnotiť aj silu závislosti pomocou koeficientu kontingencie. Koeficient kontingencie vyšiel $c = 0,626$. Táto hodnota nám určuje, že ide o silnú štatistickú závislosť.

V tabuľke môžeme vidieť, že viac ako polovica t. j. 52,9 % respondentov zo skupiny slobodných je s trávením svojho voľného času spokojná. Najväčšia spokojnosť je zaznamenaná v skupine ženatých/vydatých resp. tých, čo žijú s druhom alebo družkou, kde 100% respondentov vyjadrilo spokojnosť s touto oblasťou ich života. Zo skupiny rozvedených svoju spokojnosť vyjadrilo iba 7,7% z respondentov patriacich do tejto skupiny a medzi vdovcami a vdovami je spokojných 12,5% respondentov z tejto skupiny. Môžeme teda konštatovať, že najviac spokojných s trávením voľného času je medzi slobodnými a ženatými resp. vydatými respondentmi / respondentkami.

$H_0(7)$: Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou so zamestnaním nie je štatistická závislosť.

$H_a(7)$: Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou so zamestnaním je štatistická závislosť.

Tabuľka 23: Spokojnosť so zamestnaním v závislosti od vzdelania

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Spokojnosť so zamestnaním								Spolu
	veľmi spokojný		skôr spokojný		skôr nespokojný		veľmi nespokojný		
Základné	0	0%	0	0%	9	100,0%	0	0%	9
Stredoškolské bez maturity	0	0%	9	15,0%	36	60,0%	15	25,0%	60
Stredoškolské s maturitou	3	4,5%	39	59,1%	24	36,4%	0	0%	66
Vysokoškolské	24	53,3%	15	33,3%	6	13,3%	0	0%	45
Spolu	27		63		75		15		180

Nami vypočítaný Pearsonov Chí-kvadrát pri deviatich stupňoch voľnosti ($df = 9$) dosiahol hodnotu 131,5 pričom kritická hodnota v tabuľke pri $df = 9$ pri hladine významnosti $\alpha = 0,05$ je 16,92. Dosiahnutá signifikancia (p-hodnota) je rovná 0,000. Nakoľko je p-hodnota nižšia ako stanovená hladina významnosti ($\alpha = 0,05$), nulovú hypotézu H_0 (7) o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame tak alternatívnu hypotézu H_a (7). Na základe toho môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi úrovňou dosiahnutého vzdelania a spokojnosťou so zamestnaním. V takomto prípade môžeme zhodnotiť aj silu závislosti pomocou koeficientu kontingencie. Koeficient kontingencie vyšiel $c = 0,650$. Táto hodnota nasvedčuje tomu, že ide o silnú štatistickú závislosť.

Z rozboru tabuľky nám vyplýva, že zo skupiny respondentov so základným vzdelaním nie je so svojím zamestnaním spokojný ani jeden, v skupine respondentov so stredoškolským vzdelaním bez maturity svoju spokojnosť so zamestnaním vyjadrilo 15% z nich. V ďalšej kategórii, ktorú tvorili respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou, už vidíme veľký rozdiel s predchádzajúcimi dvomi kategóriami, tu vyslovilo spokojnosť so zamestnaním až 63,6% respondentov tvoriacich túto skupinu. Pri vysokoškolsky vzdelaných bolo percento spokojných najvyššie, spokojných bolo až 86,6% respondentov patriacich do tejto skupiny. Je teda úplne zrejmé, že respondenti s vyšším vzdelaním sú so svojím zamestnaním oveľa viac spokojní ako respondenti so vzdelaním nižším.

DISKUSIA

Hlavným cieľom našej diplomovej práce bolo na základe vhodných ukazovateľov uskutočniť analýzu kvality života obyvateľov vo vytypovanom regióne. Údaje získané naším prieskumom, ktorý sme uskutočnili prostredníctvom dotazníkov a následne vyhodnocovali pomocou štatistického softvéru SPSS 16.0 for Windows. Pri analýze demografických otázok týkajúcich sa pohlavia, veku, vzdelanostnej úrovne, rodinného stavu a súčasnej ekonomickej aktivity respondentov sme použili univariačnú analýzu. Pre lepšie znázornenie tejto časti nášho prieskumu sme univariačnú analýzu doplnili grafmi. V prípade nášho prieskumného súboru mali najvyššie zastúpenie tieto skupiny:

- ženy (z hľadiska pohlavia)
- 46-65 roční (z hľadiska veku)
- respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou (z hľadiska dosiahnutého vzdelania)
- ženatí resp. vydaté (z hľadiska rodinného stavu)
- zamestnaní (z hľadiska súčasnej ekonomickej aktivity)

Jedným z našich vedľajších cieľov bolo zistiť mieru dôležitosti, ktorú prisudzujú obyvatelia regiónu Žiar nad Hronom jednotlivým oblastiam v ich živote. Respondenti mali možnosť vyjadriť sa ku každej oblasti, akú dôležitosť jej prisudzujú. Z výsledkov prieskumu sme pre daný cieľ zistili nasledovné. Jednoznačne najdôležitejšou hodnotou pre obyvateľov regiónu Žiar nad Hronom je zdravie. Medzi ďalšie hodnoty, ktorým respondenti pripisujú veľký význam patria fyzická sebestačnosť, peniaze, práca, potreba cítiť sa psychicky dobre a dobré rodinné vzťahy. Naopak medzi najmenej dôležité hodnoty vo svojom živote zaradili respondenti napr. prostredie a bývanie, svoje koníčky, spravodlivosť a vieru (náboženstvo). Za najmenej dôležitú hodnotu respondenti jednoznačne označili záujem o politiku.

Naším druhým, vedľajším cieľom bolo zistiť spokojnosť s kvalitou života v regióne Žiar nad Hronom. Respondenti mali možnosť vyjadriť mieru spokojnosti s vybranými oblasťami týkajúcich sa ich života v regióne. Z výsledkov nášho prieskumu môžeme k tomuto cieľu konštatovať nasledovné. K otázke o spokojnosti s kultúrnym vyžitím v mieste bydliska sa väčšina respondentov vyjadrila pozitívne, z čoho vyplýva, že možnosti kultúrneho vyžitia v regióne Žiar nad Hronom sú dostatočné. Taktiež k otázke o spokojnosti so športovým vyžitím sa väčšina respondentov vyjadrila pozitívne. To nám

potvrďuje, že možnosti športového vyžitia v regióne Žiar nad Hronom sú na dostačujúcej úrovni. Ďalšou skúmanou oblasťou bola spokojnosť s medziľudskými vzťahmi. Pri tejto životnej oblasti respondenti taktiež vyjadrili svoju spokojnosť. K spokojnosti s dostupnosťou zdravotnej starostlivosti sa tiež väčšina respondentov vyjadrila pozitívne a teda hodnotíme dostupnosť zdravotnej starostlivosti v regióne Žiar nad Hronom ako dostačujúcu. Jedinou oblasťou ku, ktorej sa respondenti vyjadrili, že s ňou nie sú spokojní, je úroveň poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Toto zistenie nie je veľmi potešujúce a úroveň tejto oblasti by sa mala podstatne zvýšiť. Obyvatelia regiónu Žiar nad Hronom sú však spokojní so službami mestského/obecného úradu a svoju spokojnosť vyjadrili aj s úrovňou poskytovaných informácií o činnosti zastupiteľstva mesta/obce.

V ďalšej časti sme pomocou bivariačnej analýzy testovali nami stanovené hypotézy. **H_a(1):** Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s kvalitou životného prostredia je štatistická závislosť. Táto hypotéza sa nám potvrdila, čiže môžeme konštatovať, že vzdelanie respondenta má vplyv na jeho spokojnosť s kvalitou životného prostredia. **H_a(2):** Predpokladáme, že medzi vekom a spokojnosťou so zdravotným stavom je štatistická závislosť. Aj v tomto prípade sa nám hypotéza potvrdila a my konštatujeme, že vek respondenta má vplyv na jeho spokojnosť so zdravotným stavom. **H_a(3):** Predpokladáme, že medzi pohlavím a pocitom bezpečia je štatistická závislosť. Potvrdili sme aj túto hypotézu, čo znamená, že pohlavie má vplyv na pocit bezpečia respondenta. **H_a(4):** Predpokladáme, že medzi súčasnou ekonomickou aktivitou a spokojnosťou s bývaním je štatistická závislosť. Táto hypotéza sa nám potvrdila, konštatujeme teda, že súčasná ekonomická aktivita respondenta má vplyv na jeho spokojnosť s bývaním. **H_a(5):** Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou s medziľudskými vzťahmi je štatistická závislosť. Aj v tomto prípade sa nám hypotéza potvrdila a my konštatujeme, že vzdelanie respondenta má vplyv na jeho spokojnosť s medziľudskými vzťahmi. **H_a(6):** Predpokladáme, že medzi rodinným stavom a spokojnosťou s trávením voľného času je štatistická závislosť. Potvrdili sme aj túto hypotézu, čo znamená, že rodinný stav má vplyv na spokojnosť respondenta s trávením voľného času. **H_a(7):** Predpokladáme, že medzi vzdelaním a spokojnosťou so zamestnaním je štatistická závislosť. Potvrdili sme aj poslednú testovanú hypotézu a teda môžeme konštatovať, že vzdelanie má vplyv na spokojnosť respondenta so zamestnaním. Pri všetkých hypotézach sme určovali aj silu závislosti medzi premennými. Sila závislosti sa pri našich hypotézach pohybovala od stredne silnej po silnú štatistickú závislosť.

ZÁVER

Kvalita života je výsledkom pôsobenia sociálnych, zdravotných a ekonomických podmienok, ktoré sa týkajú ľudského a spoločenského rozvoja. Tieto podmienky v sebe zahŕňajú dve zložky. Na jednej strane objektívne podmienky pre život (sociálne a kultúrne potreby, materiálny dostatok) a na strane druhej subjektívne prežívanie života (spokojnosť, uspokojenie atď.).

Naša diplomová práca sa zaoberala kvalitou života z pohľadu socioekonomických ukazovateľov vo vytypovanom regióne. Práca má teoreticko – empirický charakter a na obe časti sme kládli rovnaký dôraz. V piatich kapitolách, z ktorých pozostáva teoretická časť, sme sa postupne venovali kvalite života z historického pohľadu, potom sme prešli k teoretickému vymedzeniu jednotlivých pojmov týkajúcich sa kvality života. Nevynechali sme ani roviny, činitele a dimenzie kvality života. V ďalšej časti sme sa zaoberali sociologickými aspektmi kvality života, ako sú hodnoty a potreby a venovali sme sa aj problematike životnej úrovne, spôsobu života a životného štýlu. Ďalej sa naša pozornosť upriamila na socioekonomické ukazovatele, ktoré ovplyvňujú kvalitu života. Podávame taktiež prehľad rôznych domácich a zahraničných štatistík vedených o kvalite života. V poslednej kapitole teoretickej časti sme sa zamerali na kvalitu života v regióne, spomenuli sme taktiež konkurencieschopnosť regiónov v súvislosti s kvalitou života a podali sme charakteristiku nami vytypovaného regiónu, ktorým bol Žiar nad Hronom.

V empirickej časti sme analyzovali údaje z dotazníkov prostredníctvom matematicko – štatistického softvéru SPSS 16.0 for Windows. Dotazníkový zber sme zrealizovali v nami vytypovanom regióne Žiar nad Hronom so 180 respondentmi, ktorí tvorili náš výberový súbor. Pomocou tohto prieskumu sme dosiahli stanovené prieskumné ciele. Hlavným cieľom našej diplomovej práce bolo na základe vhodných ukazovateľov uskutočniť analýzu kvality života obyvateľov vo vytypovanom regióne. V tejto časti práce sme sa najprv venovali popisu prieskumného súboru na základe pohlavia, veku, najvyššieho dosiahnutého vzdelania, rodinného stavu a súčasnej ekonomickej aktivity respondentov. V tomto prípade sme využili univariačnú analýzu.

V empirickej časti sme sa taktiež venovali overovaniu nami stanovených hypotéz prostredníctvom bivariačnej analýzy. Potvrdili sa nám všetky nami stanovené hypotézy.

Hypotézami sme skúmali závislosti medzi vzdelaním respondenta a spokojnosťou s kvalitou životného prostredia, vzťahu medzi vekom respondenta a spokojnosťou so zdravotným stavom, vzťahu pohlavia respondenta s pocitom bezpečia, vzťahu medzi súčasnou ekonomickou aktivitou respondenta a spokojnosťou s bývaním. Taktiež sme skúmali vzťah medzi vzdelaním respondenta a spokojnosťou s medziľudskými vzťahmi, vzťah medzi rodinným stavom respondenta a spokojnosťou s trávením voľného času a vzťah medzi vzdelaním respondenta a spokojnosťou so zamestnaním. Ako sme už spomínali, potvrdili sa nám všetky nami stanovené hypotézy a pri každej sme taktiež určili aj silu závislosti medzi premennými. Sila závislosti sa pri našich hypotézach pohybovala od stredne silnej po silnú štatistickú závislosť.

Ďalším našim cieľom bolo zistiť mieru dôležitosti, ktorú vo svojom živote prisudzujú obyvatelia regiónu Žiar nad Hronom jednotlivým oblastiam ich života. Kde sme z výsledkov prieskumu určili, že najdôležitejšou hodnotou v živote respondentov je zdravie. Medzi ďalšie hodnoty, ktorým respondenti pripisujú veľký význam, patria: fyzická sebestačnosť, potreba cítiť sa psychicky dobre, peniaze, práca a rodinné vzťahy. Naopak medzi najmenej dôležité hodnoty vo svojom živote, zaradili respondenti napr. vieru (náboženstvo), spravodlivosť, svoje koníčky a prostredie a bývanie. Za najmenej dôležitú hodnotu respondenti jednoznačne označili záujem o politiku.

Posledným našim cieľom bolo zistiť spokojnosť s kvalitou života v regióne Žiar nad Hronom. Tu sa respondenti mohli vyjadriť k vybraným oblastiam týkajúcich sa ich života v regióne. Medzi vybrané oblasti patrili spokojnosť s kultúrnym vyžitím v mieste bydliska, spokojnosť s možnosťou športového vyžitia v mieste bydliska, spokojnosť s medziľudskými vzťahmi v mieste bydliska, spokojnosť s dostupnosťou zdravotnej starostlivosti v mieste bydliska, spokojnosť s úrovňou zdravotnej starostlivosti v mieste bydliska, spokojnosť so službami mestského/obecného úradu a spokojnosť s úrovňou poskytovaných informácií o činnosti zastupiteľstva mesta/obce. Potešil nás fakt, že pri vyhodnocovaní výsledkov prieskumu sme dospeli k poznaniu, že s veľkou väčšinou nami vybraných oblastí sú obyvatelia regiónu Žiar nad Hronom spokojní. Jedinou oblasťou, ku ktorej sa respondenti vyjadrili, že je pre nich na nedostatočnej úrovni a teda by v tejto oblasti malo dôjsť k výraznému zlepšeniu, je úroveň zdravotnej starostlivosti v regióne Žiar nad Hronom.

Na záver by sme ešte chceli dodať, že sme sa našou diplomovou prácou snažili aspoň z časti zmapovať úroveň kvality života v regióne Žiar nad Hronom. Zo spomenutých teoretických a empirických poznatkov sme sa snažili zostaviť prehľadnú prácu. Práca tiež môže slúžiť ako podklad k snahe o zlepšenie kvality života v regióne Žiar nad Hronom.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knihy

ALLEN, M. H. - BENTLER, P. M. - GUTEK, B. A. Probing Theories of Individual Well-being: A Comparison of Quality-of-Life Models Assessing Neighborhood Satisfaction. *Basic and Applied Social Psychology*, 1985, 6, 181-203 s.

BELAJOVÁ, A., FÁZIKOVÁ, M. *Regionálna ekonomika*, SPU Nitra, 2005, 254 s. ISBN 80-8069-513-X

BRUNGGER, H. *Indicators – Spottling or Spokescreen?* United Nations. Economic commission for Europe. Paper presented at the 23rd Nordic Stistical conference. Turku, Finland, 2004

FRK, V. *Kvalita života a kvalita pracovného života. Kvalita života a ľudské práva v kontextoch sociálnej práce a vzdelávania dospelých.* Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2002, 436-445 s. ISBN 80-8068-088-4

FROMM, E. *Mít nebo být.* Praha: Naše vojsko, 1992, 26-28 s. ISBN 80-206-0181-3

HALEČKA, T. *Kvalita života a jej ekonomicko–enviromentálny rozmer: Kvalita života a ľudské práva v kontextoch sociálnej práce a vzdelávania dospelých.* Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2002. 65-81 s. ISBN 80-8068-088-4.

ILLNER, M., FORET, M. *Sociální ukazovatele.* Praha: Svoboda, 1980, 51 s.

JESENSKÝ, J. *Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených.* Praha: Karolinium, 1995, 81 s. ISBN 80-7184-823-9

JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika handicapovaných.* Praha: Karolinium, 2000, 36-40 s. ISBN 80-7184-823-9

KELLER, J. *Úvod do sociologie.* Praha: Slon, 1997, 26 s. ISBN 80-85850-25-7

KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie nemoci*. Praha: Grada, 2002, 163-164 s. ISBN 80-247-0179-0

ONDREJKOVIČ, P. *Sociálna patológia*. Bratislava: VEDA, 2009, 411-423 s. ISBN 978-80-224-1074-8

ROGERSON, R. J. Environmental and Health-Related Quality of Life: Conceptual and Methodological Similarities. *Social Science and Medicine*, 41, 1995, 1373-1382 s.

SIČÁK, A. *Teoreticko metodologické skúmania a východiská spôsobu života v retrospektíve súčasného transformačného procesu*. Kvalita života a ľudské práva v kontextoch sociálnej práce a vzdelávania dospelých. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2002. 157-166 s. ISBN 80-8068-008-4

SOCIETY AT A GLANCE. *OECD Social Indicators*. Paris: OECD, 2005

VAĐUROVÁ, H., MÜHLPACHR, P. *Kvalita života: Teoretická a metodologická východiska*, 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 143 s. ISBN 80-210-3754-7.

VELKÝ SOCIOLOGICKÝ SLOVNÍK, Praha: Karolinum, 1996, 1393 s. ISBN 80-7184-161-1

VOJTOVIČ, S. *Sociologické dimenzie štýlu života. Kvalita života a ľudské práva v kontextoch sociálnej práce a vzdelávania dospelých*. Prešov. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2002, 82-88 s. ISBN 80-8068-088-4

VYMĚTAL, J. *Lékařská psychologie*. Praha: Portál, 2003. 198-199 s. ISBN 80-7178-740-X

ŽÚDEL, B. - MOJŽIŠ, M. - SEDLAČKO, M. *Limity ekonomického rastu: Kvalita života v regiónoch SR*. Priatelia Zeme – CEPA, 2007, 31 s.

Časopisy a články zo zborníka

DRAGOMERICKÁ, E., ŠKODA, C. *Kvalita života. Vymezení, definice a historický vývoj pojmu v sociální psychiatrii.* ČS Psychiatrie, 93, 1997a, č. 8, 102-108 s.

DRAGOMERICKÁ, E., ŠKODA, C. *Měření kvality života v sociální psychiatrii.* ČS Psychiatrie, 93, 1997b, č. 8, 423-432 s.

KOVÁČ, D. (2001): *Kvalita života – naliehavá výzva pre vedu nového storočia.* ČS Psychiatrie, 2001, č. 1, 34-43 s.

KOVÁČ, D. (2004): *Kultivace integrované osobnosti.* Psychologie Dnes, 2004 (2): 12-14 s.

OSN: *Towards and System of Social and Demographic Statistics.* In: Dep. Of economic and Social Affairs, Statistical Office, Studies in Methods, series F, No. 18. New York : United Nations, 1975

VITURKA, M. *Konkurenceschopnost regionů, možnosti jejího hodnocení a stimulace.* In: Klímová, V. ed. *Sborník příspěvků - X. Medzinárodní kolokvium o regionálních vědách,* Brno, 2007, 44-55 s.

Elektronické zdroje:

http://en.wikipedia.org/wiki/Žiar_nad_Hronom [online], [cit. 2012.04.03].

Review of Quality of Life Project Management. Chief Review Services, Canada 2004 [online], [cit. 2012.04.03].

Dostupné z: < http://www.dnd.ca/crs/pdfs/qol_e.pdf >

The quality of life model, University Toronto, Canada [online], [cit. 2012.04.03].

Dostupné z: < <http://www.utoronto.ca/qol/concepts.htm> >

VEENHOVEN, R.: The Four Quality of Life. Ordering Concepts and Measures of the Good Life. Journal of Happiness Studies, 1: 1-39

PRÍLOHY

Dotazník

Dobrý deň!

Prosím Vás o vyplnenie dotazníka týkajúceho sa mojej diplomovej práce na tému Kvalita života z pohľadu socioekonomických ukazovateľov vo vytypovanom regióne. Účasť vo výskume je samozrejme anonymná. V prvej časti dotazníka Vás prosím o poskytnutie niekoľkých základných údajov, v druhej časti Vás prosím, aby ste odpovedali aké hodnoty považujete v živote za dôležité a v tretej časti zistujem, nakoľko ste Vy osobne spokojný v rôznych oblastiach svojho života. Vďaka už vopred za Váš názor a čas.

Jana Miháliková, Katedra sociológie, FF, UKF Nitra

1. Pohlavie:

- a. muž
- b. žena

2. Veková kategória

- a. 18 až 25 rokov
- b. 26 až 45 rokov
- c. 46 až 65 rokov
- d. 66 a viac rokov

3. Aké je Vaše najvyššie dosiahnuté vzdelanie?

- a. základné
- b. stredné vzdelanie bez maturity
- c. stredné vzdelanie s maturitou
- d. vysokoškolské

4. Rodinný stav

- a. slobodný/á
- b. ženatý/vydatá, druhom/družkou
- c. rozvedený/á
- d. vdovec/vdova

5. Vaša súčasná ekonomická aktivita

- a. študent
- b. zamestnanec
- c. osoba samostatne zárobkovo činná
- d. nezamestnaný
- e. dôchodca
- f. poberateľ sociálnych dávok (materská dovolenka, starostlivosť o blízku osobu)

Hodnotenie dôležitosti

V tejto tabuľke zaznamenajte dôležitosť, ktorú vo svojom živote prisudzujete jednotlivým oblastiam.

	veľmi dôležité	dôležité	stredne dôležité	málo dôležité	bezvýznamné
zdravie					
fyzická sebestačnosť					
cítiť sa psychicky dobre					
príjemné prostredie a bývanie					
rodinné vzťahy					
vzťahy s ostatnými ľuďmi					
mať a vychovávať deti					
postarať sa o seba					
milovať a byť milovaný					
zaujímať sa o politiku					
veriť (napr. náboženstvo)					
odpočívať vo voľnom čase					
mať koníčky					
bezpečie					
práca					
spravodlivosť					
sloboda					
pravda					
peniaze					

Je ešte niečo iné, čo považujete vo svojom živote za dôležité? (ak áno napíšte čo)

Hodnotenie spokojnosti

Posúďte do akej miery sa cítite v uvedených oblastiach svojho života spokojný a zaškrtnite príslušné okienko.

	veľmi spokojný	skôr spokojný	skôr nespokojný	veľmi nespokojný
kvalita životného prostredia				
zdravie				
pocit bezpečia				
prostredie a bývanie				
medziľudské vzťahy				
trávenie voľného času				
zamestnanie				

Spokojnosť s kvalitou života v mieste Vášho bydliska

Vyberte variantu, ktorá zachytáva Váš osobný názor a zaškrtnite príslušné okienko.

	veľmi spokojný	skôr spokojný	skôr nespokojný	veľmi nespokojný
s kultúrnym vyžitím v mieste Vášho bydliska (tradície, divadlo, kino)				
s možnosťou športového vyžitia v mieste Vášho bydliska				
s medziľudskými vzťahmi v mieste Vášho bydliska				
s dostupnosťou zdravotnej starostlivosti v mieste Vášho bydliska				
s úrovňou zdravotnej starostlivosti v mieste Vášho bydliska				
so službami mestského / obecného úradu				
s úrovňou poskytovaných informácií o činnosti zastupiteľstva mesta / obce				